

Zeidler Miklós

100-ak könyve Magyarország legkedveltebb sportolói 1927-ben

A TÖRTÉNETÍRÁS SZÁMÁRA az egyik legnehezebben kutatható, legbizonytalanabb eredményeket ígérő terület a közgondolkodás, a közvélemény vizsgálata. Még a jelenkortörténet kutatói is gyakran szembesülnek ilyen nehézségekkel, jóllehet a 20. században a sajtó elterjedése és a társadalmi nyilvánosság más fórumainak gyarapodása minden addiginál tágabb teret kínált a közvélemény megnyilvánulásának – s bőségebb forrásanyagot a kutatóknak.

Különösen igaz ez Magyarországon, ahol e források többnyire egyediek, térben és időben erősen szórtaak, jellegüket tekintve pedig nagyon különbözőek (a naplóbejegyzéstől az olvasói levélen át a memoárig, a pártpolitikai célú adatgyűjtéstől a bizalmas „hangulatjelentésig” stb.), s ezért csak szerzteágazó és hosszadalmas kutatás és avatott szakmai elemzés révén válnak alkalmassá arra, hogy megbízható információkat nyújtsanak a társadalom szélesebb köreinek gondolkodásáról. Olyan forrás pedig, amely már eredetileg is a közvélemény felmérésének és a nyilvánossággal való megismertetésének szándékával készült, feltűnően kevés van.¹

A közgondolkodást és a lakosság preferenciáit vizsgáló közvélemény-kutatások egészen a legutóbbi időkig csak nagyon korlátozott számban állnak rendelkezésre. A modern közvélemény-kutatások jelentőségét Magyarországon az 1930-as évek végén kezdték felismerni. Elsőként Horváth Barna, a szegedi egyetem jogfilozófia-professzora írt önálló művet a témáról, melyben áttekintést adott a közvélemény és a tömegtájékoztatási eszközök modern társadalmakban betöltött politikai szerepéről, továbbá ismertette a közvélemény-kutatások gyakorlatát és módszertani ízelítőt is adott a korszerű adatfelvételi technikákról. A szerző egy országos intézmény felállítását is szorgalmazta, amelynek célja a közvélemény folyamatos vizsgálata és erkölcsi alapú irányítása lett volna. A legfontosabb és legsürgősebb feladatnak azonban azt tartotta, hogy „*egyáltalán meginduljon a közvélemény rendszeres kutatása és feltárása, a módszerek és technikák munka közben fognak tökéletesedni*”.² Ugyancsak Horváth tette közzé azt a kérdőívet, amely az első korszerű hazai közvélemény-kutatás alapjául szolgált s amely a Szegedi Ferenc József Tudományegyetem hallgatóinak személyiségéről, ízléséről, habitu-

¹ A legnagyobb ilyen adatbázis – a parlamenti és helyhatósági választások fennmaradt anyaga – csak erős forráskritikával használható, hiszen a választások a század nagyobbik felében elsősorban nem a szabad politikai véleménynyilvánítás fórumai voltak, sokkal inkább a mindenkori kormányzat hatalomban tartását és áldemokratikus legitimitációját szolgálták.

² HORVÁTH, 1939. 62. (Eredeti kiemelés.)

sáról, valamint egyes kiemelkedő közéleti személyiségek (írók, képzőművészek, zeneszerzők, színészek, politikusok) egyetemisták körében való népszerűségéről gyűjtött adatokat.³

Ezt megelőzően lényegében csak a lapokban nagy ritkán megjelenő „körkérdések” szondázták a közönség véleményét. Az effajta kísérletek – például a szerkesztőséghez beküldött házvezetési ötletek, ételreceptek, utazási szokások közzététele – azonban inkább csak az olvasókkal való kapcsolat elmélyítését szolgálták, s arról tanúskodnak, hogy a századfordulón egyes sajtótermékek – jobbára családi, társadalmi folyóiratok – már tudatosan kihasználták az olvasóközönség mozgósításában és az „interaktív” lapszerkesztésben rejlő lehetőségeket. A legigényesebb kezdeményezés talán az *Új Idők* című irodalmi hetilapé volt, amely 1902-ben az első Erzsébet királyné-szobor pályázatra készült pályaművekről kérte ki olvasóinak véleményét, majd a beérkezett több száz hozzászólásból néhány tucatnyit – mint a lap írta: „a szavazatok arányában a legjellemezőbbeket” – közzé is tett.⁴

A későbbiekben a társadalmi-politikai lapok némelyike is körkérdéssel fordult az olvasóközönség felé valamely időszéri közéleti-politikai esemény kapcsán. Ám ezek a vizsgálatok vagy eleve nagyon szűk körre terjedtek ki – ilyen volt például a *Huszádik Század* körkérdése a zsidókérdésről 1917-ben⁵ –, vagy az adott szerkesztőség válogatott saját politikai ízlésének megfelelően a különböző hozzászólások közül – mint a *Magyarság* 1927-ben, a Magyarország kívánatos határaitól szóló körkérdést követően.⁶

Az 1930-as évek közepétől több filmes és színházi magazin hirdetett úgynevezett népszerűség-szavazásokat, melyben az olvasók megnevezhették kedvenc filmstárjaikat, a lapok pedig folytatólagosan közzé tették a verseny állását. A *Déliháb* 1935 júniusában indított szavazást a legnépszerűbb filmsztárokról, amit a frissen indult *Sztár* 1937 novemberében megismételt. A *Színházi Élet* 1936 májusában és 1938 októberében szereposztási pályázatot hirdetett, melyek előbb *Az aranyember*, majd a *János vitéz* filmváltozatához kerestek főszereplőket – a rajongók bevonásával. A

³ A kérdőívet közli HORVÁTH, 1942. 126–133. Horváth Barna műveire Sipos Balázs hívta fel a figyelmet, amiért ezúton is köszönetet mondok.

⁴ *ÚJ IDŐK*, 1902. 359. Az olvasói vélemények a hetilapban április 20. és május 11. között jelentek meg. Az *Új Idők* pályázatáról lásd Dede Franciska megjelenés előtt álló tanulmányát. Ezúton is köszönetet mondok a szerzőnek, aki figyelmembe ajánlotta a cikksorozatot és első kutatási eredményeit is megosztotta velem.

⁵ A *Huszádik Század* című liberális folyóirat 1917 májusában mintegy másfél száz vezető közéleti személyiség véleményét kérte ki arról: van-e Magyarországon zsidókérdés? A felkérésre 60-an válaszoltak – néhányan kérés nélkül is –, közülük 50-en érdemi választ is adtak. Véleményüket a szerkesztőség rövid összegző kommentárral látta el, s a folyóirat 1917. évi II. kötetében (A zsidókérdés Magyarországon. In: *Huszádik Század*, 18. (1917) 36. köt., 1–2. sz. 1–159.), majd külön kiadványban is közzétette (HUSZÁDIK SZÁZAD, 1917.).

⁶ A *Magyarság* című legitimista napilap 1927. július végén – a magyarbarát Lord Rothermere revíziós kampányának idején – felkérte olvasóit, írják meg, hol húzódnak Magyarország új határai. A szerkesztőség ezután három héten át szemelvényeket közölt a beérkezett levelekből, de mindjárt értelmezte is az olvasók véleményét, midőn már az első leveleket is azzal a megjegyzéssel tette közzé, hogy „azt a körülményt, ha az egyik szerényebb, mint a másik, természetesen nem szabad javaslolnának hazafiságával összefüggésbe hozni. Meg vagyunk győződve róla, hogy olvasóink egytől-egyig a történelmi integritás alapján állnak és az általuk proponált határokat csak ideigleneseknek tekintik.” *Magyarság*, 8. (1927. július 28.) 169. sz. 9. (Merre huzzák a Rothermere-vonalat?) A beküldött olvasói levelekből válogatást közöl ZEIDLER, 2008. 463–472.

Sztár 1940 augusztusában arra volt kíváncsi, kit tartanak az olvasók Budapest legérdekesebb emberének, de a rajongók – talán a lap iránti elkötelezettségből – megint többnyire filmszínészek és filmszínésznők nevét küldték a szerkesztőségbe.⁷

A hazai sajtó történetében azonban nem ezek a szimpátiaszavazások voltak az úttörők, hanem az a „kedvencverseny”, amelyet a *Nemzeti Sport* hirdetett 1927 januárjában, s melynek célja az volt, hogy megválassza Magyarország száz legnépszerűbb sportolóját.⁸

Az alábbiakban ennek történetét ismertetjük. Először bemutatjuk a szavazás menetét, visszhangját és sajátos kísérőjelenségeit, valamint részletes táblázatban foglaljuk össze a végeredményt, melyet a lap 1927. február 27-i száma tett közzé. Ezután behatóan foglalkozunk a források – a lapban közölt tudósítások és adatsorok – megbízhatóságának és relevanciájának kérdésével. Végül a rendelkezésre álló adatok alapján megvizsgáljuk a legkedveltebb versenyzők szociológia hátterét, egyesületi hovatartozását, sportbéli eredményességét. Mindez rávilágít a magyarországi sportélet egy sor sajátosságára: az egyes sportágak eltérő népszerűségére, az egyesületek közötti erőviszonyok alakulására, a városi és a vidéki versenysport minőségi különbségeire, a sportolók társadalmi megbecsültségére és a velük szemben támasztott elvárásokra, valamint a szurkolói mentalitás néhány különleges vonására.

A szavazás

1927 elején a *Nemzeti Sport* izgalmas újdonsággal lepte meg olvasóit. A lap január 17-i, hétfői számában a szerkesztőség bejelentette, hogy a *Nemzeti Sport Könyvtára* című sorozat következő kötetét a legkitűnőbb magyar sportolónak kívánja szentelni, s „a 100 legkiválóbb s legnépszerűbb, ma élő, aktív magyar sportember” listájának összeállításához a „magyar sportközönség” támogatását kérte. Arra buzdította az olvasókat, hogy a mellékelt szavazólapon tüntessék fel kedvenceik nevét, s így a végelszámolásnál a nagyközönség ítélete, igazi „népszavazás” alapján álljon össze a magyar sport büszkeségeinek névsora. (Az alig száz oldalas kis kötet – mely minden sportolóról rövid életrajzot és egy-egy fényképfelvételt is közölt – végül 1927 áprilisában jelent meg a sorozat 23. darabjaként, Vadas Gyula főszerkesztő előszavával, *100-ak könyve* címmel.)⁹

A szavazólapra, melyet ettől fogva négy héten át minden lapszámban (hétfőn szerdán, pénteken és vasárnap) közöltek – utoljára február 13-án, vasárnap –, összesen 25 nevet lehetett felírni, továbbá a szavazó nevét és lakcímét. Utóbbira azért volt szükség, mert a szavazási kedv növelése érdekében a szerkesztőség megígérte: azok között az olvasók között, akiknek szavazatai a leginkább egybevágóak a végző listán szereplő nevekkkel, a *100-ak könyve* 25 díszes kiállítású példányát osztják

⁷ SKAPER, 2008. 111–122.

⁸ Egy népszerű sporttörténeti mű szerint a *Sport hírlap* már 1918 karácsonyán hasonló pályázatot hirdetett *Ki a sportideálom?* címmel, melyre számos olvasó reagált levélben. A szerző még idéz is az egyik olvasói levélből, mely Zsák Károlyt, a „33” Football Club népszerű kapusát magasztalja kitűnő játékáért, sportszerű viselkedéséért, szerénységéért. FEKETE, 1963. 31. A felhívást sajnos hiába kerestük a lap 1913 és 1926 közötti évfolyamainak karácsony környéki számaiban.

⁹ NEMZETI SPORT, 1927.

majd szét. A felhívás szerint egy pályázó fejenként akár 4 szelvényt is beküldhetett, vagyis összesen legfeljebb 100 szavazattal vehetett részt a versenyben. Szavazni bármely magyar férfi és női sportolóra lehetett, tekintet nélkül arra, hogy az illető amatőr volt vagy hivatásos, illetve Magyarországon vagy külföldön versenyzett. Már visszavonult sportnagyságok, továbbá edzők, játékezők és sportvezetők azonban – hacsak nem voltak aktív versenyzők is egyben – nem jöhettek számításba. A szavazólapokat legkésőbb február 15-éig kellett eljuttatni a *Nemzeti Sport* szerkesztőségébe.¹⁰

A kampány felkeltette az olvasók érdeklődését, akik már az első héten közel 300 szavazószelvényt adtak postára. A lapnál külön munkacsoportot hoztak létre a szavazatok összesítésére, melynek leterheltsége napról napra fokozódott.

Az első részeredményeket a *Nemzeti Sport* január 24-i száma közölte. A 279 fős listán valamennyi sportoló nevét feltüntették, aki legalább egy szavazatot kapott. A rangsor élén Bárány István úszó (MOVE Egri SE), Schlosser Imre labdarúgó (Ferencvárosi FC), Fogl II. Károly labdarúgó (Újpest FC), Orth György labdarúgó (Hungária FC), Barsi László atléta (BBTE), Somfai Elemér atléta, öttusázó (MAC), Kehrling Béla teniszese (MAC), Kohut Vilmos labdarúgó (Ferencvárosi FC), Szepes Béla atléta, síző (MAC), Zsák Károly labdarúgó (Budai „33” FC), Jacobi Roland asztaliteniszese (BBTE), Raggambi István atléta (BBTE), Király Pál atléta (Erzsébetvárosi SC), Braun József labdarúgó (Hungária FC), Fogl III. József labdarúgó (Újpest FC), Darányi József atléta (MAC), Pataki Mihály labdarúgó (Ferencvárosi FC), Hajdu Sándor atléta (Ferencvárosi TC), Püspöki Tibor atléta (MAC) és Sipos Manci úszó (Nemzeti SC) állt. Közülük 15-en (75%) a végelszámolásnál is a legjobb 20 közé kerültek, s ha az összehasonlítást a legnépszerűbb 10, 50 vagy 100 sportolóra vetítjük, az első és a végső rangsor között hasonló: rendre 80, 72, illetve 82%-os átfedést tapasztalunk. A január 24-én közölt lista már azt is előrevetítette – mint később kiderült, meglepő pontossággal –, hogy a versenyt a labdarúgók és az atléták uralják majd, a vidéki egyesületeknek és a hölgyeknek pedig nem sok babér terem.¹¹

A *Nemzeti Sport* ettől fogva minden számában (a február 9-i kivételével) lehozta a pillanatnyi élmezőny kb. 100-150 nevet tartalmazó rangsorát, teljes lajstromot azonban már csak két alkalommal tett közzé. (Ezeken január 31-én 848, február 7-én 1183 név szerepelt.)¹² A listák közlésével a szerkesztőség kettős célt kívánt elérni: rövid távon a karácsonyt követő holtsezonnak és a labdarúgó-bajnokság

¹⁰ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 17.) 8. sz. 1. (A magyar sportközönség népszavazással dönti el, ki a száz legnépszerűbb magyar sportember?) – A határidőt később február 16-a, szerda délig tolták ki, az ennél később beérkező szavazólapokat már csak akkor vették tekintetbe, ha azokat külföldön adták fel. *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 11.) 22. sz. 2. (Vasárnap közöljük utoljára kedvencversenyünk szavazólapját, szerdáig fogadunk még el szelvényeket.)

¹¹ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 24.) 12. sz. 10. (Bárány 162, Schlosser 156, Fogl II. 153, Orth 147 szavazattal vezet a Nemzeti Sport népszavazásán.) A lista egyik érdekessége volt, hogy feltűnt rajta a kormányzó mindkét fia: ifj. Horthy Miklós és Horthy István egyaránt 1-1 szavazatot kapott mint motorversenyző. A két Horthy fiú utoljára a február 7-i rangsorban szerepelt a 164., illetve a 176. helyen.

¹² A lapban megjelent listákon a legkülönbözőbb pontatlanságok fordulnak elő. A február 7-én közzétett lajstromról például 6 olyan sportoló neve hiányzik, akik a január 31-i és a február 27-i végső (de csak 197 nevet tartalmazó) rangsorban is szerepelnek. (A február 7-i listán ezért a továbbiakban 1189 sportolóval számolunk.) A listák pontatlanságával a forrásokról szóló fejezetben még bővebben foglalkozunk.

szünetelésének példányszámra gyakorolt kedvezőtlen hatásait próbálta csökkenteni,¹³ hosszabb távon pedig megpróbálta e látványos akcióval is kiterjeszteni a sport iránt érdeklődők táborát, s lehetőség szerint magához kötni az olvasókat, amire a fő riválisával, a *Sporthírlappal* folytatott versenyben szüksége is volt. Annál is inkább, mivel ekkoriban a *Sporthírlap* is közönségszavazással próbált az olvasók kedvében járni. Akik a január 4. és február 15. között a lapban megjelent szelvényeken helyesen tippelték meg a profi labdarúgó-bajnokság végeredményét, rádiókészüléket, kerékpárt, labdarúgó-felszerelést, teniszütőt vagy pingpong-felszerelést nyerhettek, összesen 10 millió korona (800 pengő) értékben.¹⁴

Ha hinni lehet a lapban ekkoriban megjelent utalásoknak, a szavazás fényesen beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A szerkesztőség nem is fukarkodott az öndicsérő jelzőkkel. Február 14-i számában a *Nemzeti Sport* minden álszerénység nélkül állapította meg: „kedvencversenyünk oly sikert aratott, amely páratlan a magyar újságírás történetében.”¹⁵ Február 27-én, a végeredmény közzétételének napján pedig – mintegy felfedve az akció rejtett célját – büszkén hirdette: „Kétségtelen: a tél sporteseményei közül a legnagyobb érdeklődést keltette és a legnagyobb sikert aratta – lapunk kedvencversenye.”¹⁶ S hogy mindez nem csupán erkölcsi győzelem volt, hanem anyagiakban is mérhető siker, az abból is kiderül, hogy a legelszántabb szurkolók, akik mindenáron saját kedvenceiket akarták behozni a népszerűségi lista élére, tömegével küldték el szavazataikat a szerkesztőséghez, s mivel szavazószelvényhez csak a lapban lehetett hozzájutni – idővel a remittenda nagy részét is felvásárolták.¹⁷

Az a körülmény, hogy a lap folyamatosan közölte a részeredményeket, három fontos, a végeredményt jelentősen befolyásoló mellékkövetkezmennyel is járt. Először is: a szavazás folyamatos „reklámozása” valóban kedvet csinált az olvasóknak, aminek következtében a leadott szavazatok száma hétről hétre jelentősen nőtt. Másodszor: megváltozott a sportolók kiválasztásának módja. Míg ugyanis eleinte mindenki szabadon, tetszése szerint jelölte meg kedvenceit a szelvényeken, a lapban megjelenő lajstromok a szavazás második hetében már konkrét ötleteket adtak az olvasóknak, akik – akár önkéntelenül is – egyre inkább az ismert nevek közül, s főként az élmezőnyből választottak. Már csak azért is, mert ha befolyásolni akarták a végeredményt, mindenképpen azokra kellett voksolniuk, akik már elég jó helyen

¹³ A bajnoki és kupamérkőzésekről szóló tudósításokat a *Nemzeti Sport* mindig az első oldalakon közölte, s ezek a fordulót követő napon a terjedelem mintegy felét foglalták el. Ebben az évben a bajnokság tavaszi idénye csak február 27-én kezdődött – azon a napon, amikor kihirdették a „kedvencverseny” végeredményét –, s félő volt, hogy addig a standokon és az utcán jóval kevesebb példány fogy majd az újságból.

¹⁴ *Nemzeti Sport* („a legrégebb magyar sportnapilap”) és a *Sporthírlap* („a legjobb magyar sportnapilap”) vetélkedésének alakulására megbízható példányszámadatok híján a hetente megjelenő lapszámok összehasonlításából következtethetünk. Észérint míg 1925-ben mindkét lap heti 5, majd 1926-ban heti 4 alkalommal jelent meg, 1928-ra az immár újra hetente 5-ször megjelenő *Nemzeti Sport* nagy fölénybe került az ekkor heti 3, majd 1931-től már csak heti 2 számmal jelentkező *Sporthírlappal* szemben. A díszítő jelzőket a lapok saját hirdetéseiből vettük. Lásd ÚJSÁGKATALÓGUS, 1926. 66., 68.

¹⁵ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 14.) 24. sz. 5. (Az ezernél több szavazattal bírók száma tegnaptól mára huszonötöt szaporodott.)

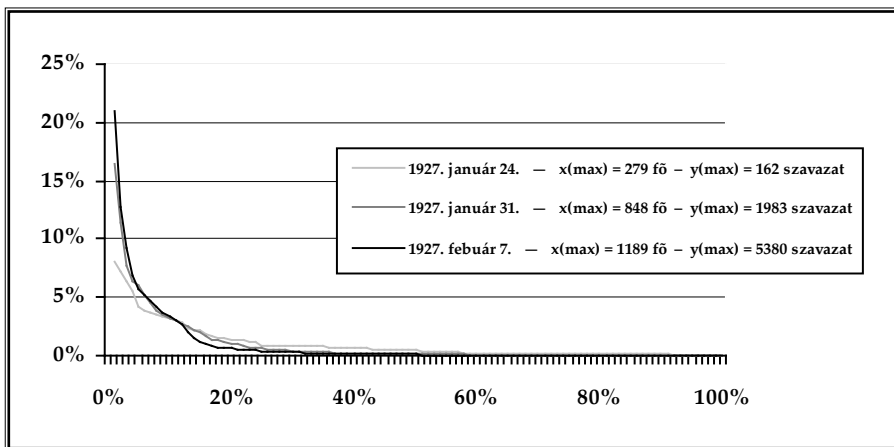
¹⁶ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 27.) 31. sz. 9. (Befejeztük a kedvencversenyünkre jött szavazatok megolvasását.)

¹⁷ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 31.) 16. sz. 3. (Schlosser 1983, Bárány 1894, Barsi 1522, Orth 1456, Kehrling 1383 szavazattal áll a kedvencverseny élén.)

álltak az összesítésben. Harmadszor: az egyszerű sportkedvelők mellett sorompóba álltak a nagy egyesületek mindenre elszánt aktivistái is, akik tömegesen – olykor egyszerre ezres nagyságrendben – adták le szavazataikat a klubszíneket képviselő versenyzőkre.

Mindez alaposan „felfelé húzta” az élmezőny szavazatainak számát, míg a többiekre relatíve egyre kevesebb voks jutott. Ha a teljes listákon szereplő adatok alapján diagramon ábrázoljuk az első, a második és a harmadik hét végén közölt részeredményeket, az így nyert görbék mindegyike a hiperbola alakú reciprok függvényre ($y=1/x$) emlékeztet. Az adatok pontosabb vizsgálata azonban arra is rávilágít, hogy a görbék meredeksége – vagyis a mezőny élén, közepén és végén elhelyezkedő sportolókra leadott szavazatok egymáshoz viszonyított aránya – jelentősen eltérő. Hogy a különböző elemszámú és számértékű adatsorokat összemérhetővé tegyük s egy közös diagramon ábrázolhassuk, a számadatokat először sztenderdizáltuk: az x tengelyen felvett elemszámot (a szavazatot kapott sportolók számát) és az y tengelyen felvett számértékeket (a sportolókra leadott szavazatok számának összegét) minden görbén 100%-nak vettük, majd százalékosztályokba (percentilisekbe) soroltuk.¹⁸

1. diagram: A szavazatok számának eloszlása percentilisek szerint

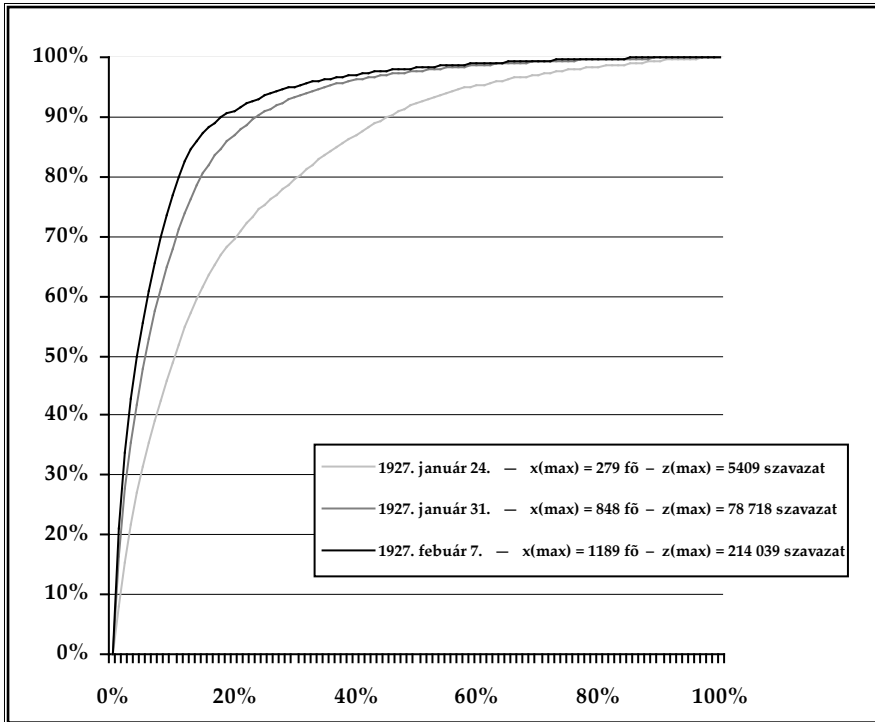
A három görbéről könnyen leolvasható, hogy a listák élén álló – a felső százalékosztályokban (percentilisekben) elhelyezkedő – sportolókra adott szavazatok az összes szavazatnak egyre nagyobb hányadát tették ki, aminek következtében a mezőny elején és végén álló versenyzők közötti különbség is egyre nőtt. A február 7-i adatsorhoz tartozó görbe a 12. és 15. percentilis között látványosan „esik” – a három görbe ebben az intervallumban metszi is egymást –, ami arra utal, hogy a február 7-i összesítés szerint nagyjából a 140–180. helyen álló sportolók ($1189 \times 0,12 = 142,68$; $1189 \times 0,15 = 178,35$) mögött nagy visszaesés volt a szavazatok számában. Ez pedig

¹⁸ Például az 1927. január 24-i adatsor esetében a 279 sportoló első percentiliséhez ($x_1=279$) tartozó szavazatok száma: $y_1=438,87$ szavazat. Konkrét adatokkal: 1927. január 24-én $x_{\max}=279$ fő (=100%) és $y_{\max}=162$ szavazat (=100%); 1927. január 31-én $x_{\max}=848$ fő (=100%) és $y_{\max}=1983$ szavazat (=100%); 1927. február 7-én $x_{\max}=1189$ fő (=100%) és $y_{\max}=5380$ szavazat (=100%).

annak a következménye, hogy a hetente három alkalommal közölt rövidített – mintegy 100-150 nevet tartalmazó – listákon rendszerint ez a 140-180 név ismétlődött, vagyis egyre inkább ez a szűkebb lista szolgált referenciaként a szavazók számára, miközben a rangsorban hátrább lévő sportolók neve – néhány kivételtől eltekintve – lényegében feledésbe merült.

A következő diagramon a percentilisek részösszegeit ábrázoltuk. A görbék eltérő emelkedéséből még jobban nyomon követhető, hogy a szavazás előrehaladtával a verseny élén álló sportolók előnye fokozatosan nőtt.¹⁹

2. diagram: A szavazatok számának eloszlása a percentilisek részösszegei szerint

A következő táblázat a diagramok legfontosabb adatait számszerűsíti. Ezekből például kitűnik, hogy míg az első héten a 279 fős lista felső decilisébe tartozó sportolók az összes szavazatnak csak kevesebb mint felét kapták, a harmadik végén az akkor 1189 nevet tartalmazó lista felső 10%-ában lévő versenyzőkre már az összes szavazat több mint háromnegyede esett.

¹⁹ Konkrét adatokkal: 1927. január 24-én $x_{\max}=279$ fő (=100%) és $z_{\max}=5409$ szavazat (=100%); 1927. január 31-én $x_{\max}=848$ fő (=100%) és $z_{\max}=78718$ szavazat (=100%); 1927. február 7-én $x_{\max}=1189$ fő (=100%) és $z_{\max}=214039$ szavazat (=100%).

1. táblázat: A szavazatok számának eloszlása

Százalékosztály	Szavazatok aránya		
	I. 24. (279 fő)	I. 31. (848 fő)	II. 7. (1 189 fő)
1. percentilis (0–1%)	8,11%	16,40%	20,92%
2. percentilis (1–2%)	7,14%	11,35%	12,74%
3. percentilis (2–3%)	6,41%	7,65%	9,29%
4. percentilis (3–4%)	5,54%	6,39%	6,94%
5. percentilis (4–5%)	4,24%	6,01%	5,70%
Felső 5% (0–5%)	31,43%	47,80%	55,58%
Felső 10% (0–10%)	48,95%	68,05%	76,85%
Felső 25% (0–25%)	75,35%	90,82%	93,48%
Felső 50% (0–50%)	92,27%	97,69%	98,23%
Összes szavazat	5 409	78 718	214 039

Amíg azonban a részeredmények nem kerültek nyilvánosságra, a nagyközönségnek nem lehetett tudomása a szavazás állásáról, így a klubsovinizmus tünetei sem jelentkeztek. Január 19-én a *Nemzeti Sport* még kalapot emelt a sportkedvelő közönség előtt, mely bár láthatólag a labdarúgókat részesítette előnyben, szívesen adta szavazatát a klasszikus sportok művelőire s a hölgyekre is – bizonyítván, hogy „széleskörű egyetemes sportkultúrával, általános érdeklődéssel rendelkezik”.²⁰ Január 24-én a lap még tovább ment, s hódolattal adózott a magyar sportközvélemény bölcsessége és nagyvonalúsága előtt: „Az egész pályázaton végighúzódik és most már feltűnő az a mély intelligencia, amely minden szavazólap előkelő ízlését dicséri. Csak legritkábban olvasható le egy szavazólapról a klubfanatizmus: egy-egy kedvenc futballcsapat teljes összeállítását, vagy mind a huszonöt név után ugyanazon klub monogramja.” A várakozásokkal ellentétben „a futballközönség egyáltalán nem elfogult más sportágakkal szemben, azok eredményeit általános mélységű sportkultúrájánál fogva egyképen megbecsüli”.²¹ Egy héttel később mindennek már nyoma sem volt: a „mély intelligencia” tovatűnt, s átadta helyét a szavazási düh tombolásának. A szerkesztőségben ekkor már napi 5-6 órán át 6-8 alkalmazott összegezte folyamatosan a szavazatokat, akik turnusonként váltották egymást. „Amilyen fárasztó ez a munka, ép oly szórakoztató is” – írta a lap január 31-i száma. „A klubérdekeltségek ugyanis már munkábaléptek, s mialatt nyakrafőre gyűjtik a szelvényeket s vásárolják kiadóhivatalunkban azokat a lapokat, melyekben pályázati szelvény van, a posta nap-nap után hoz oly leveleket, melyben tízével-huszával vannak a szavazólapok s a szavazólapok kitöltésében nem nehéz felfedezni az egyrészes vezérgondolatot, bármily össze-vissza rendben vannak is rajta a nevek, melyek variálva ugyan, de ugyanazok. Ezek a monstreszavazatok időnként nagy sikerrel lendítik előre egy-egy sztár megrekedt szekerét.”²² Két nappal később a lap csalódottan állapította

²⁰ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 19.) 9. sz. 3. (A száz legnépszerűbb sportembert kijelölő pályázatunkat nem remélt érdeklődés fogadta.)

²¹ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 24.) 12. sz. 10. (Bárány 162, Schlosser 156, Fogl II. 153, Orth 147 szavazattal vezet a Nemzeti Sport népszavazásán.) (Eredeti kiemelések.)

²² *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 31.) 16. sz. 3-4. (Schlosser 1983, Bárány 1894, Barsi 1522, Orth 1456, Kehrling 1383 szavazattal áll a kedvencverseny élén.)

meg: „Pályázatunk első hetében igen kellemesen lepett meg bennünket, hogy a beérkezett szavazatok milyen nagy tárgyilagossággal igyekeznek érdem szerint való sportembereket juttatni a megillető [sic!] helyekre. Az első hét után azonban tapasztalnunk kell, hogy a klubszínek rajongója, legyen a szín bármilyen, nehezen viseli el, hogy házi nagysága hátrább következék a sorrendben, még ha az, aki megelőzi, nagyobb sportérdemekkel rendelkezik is. Ezért most már százával kapjuk azokat a szavazólapokat, amelyek mindegyikében ugyanaz a névsor lelhető fel és a nevek után ugyanannak a klubnak a monogramja.”²³

A tudósítások szerint a kampányszavazatok „bezdítésában” az I. osztályú profi futballcsapatok (Ferencvárosi FC, Hungária FC, Újpest FC) és a mögöttük álló nagy egyesületek (FTC, MTK, ÚTE) szurkolói jártak az élen.²⁴ Ennek eredményként a Ferencváros, a Hungária és az Újpest teljes kezdőcsapata, valamint több tartalék játékosa is bejutott a legnépszerűbb 200 sportoló közé. Rajtuk kívül elsősorban a BEAC szavazógárdája tűnt ki szervezett munkájával, de kitettek magukért a szombathelyi, a szegedi és a ceglédi rajongók is.²⁵

A szelvények tömeges kitöltése és beküldése egyébként nem kevés fáradsággal járt, s ezen kívül még bizonyos anyagi áldozatot is követelt. A *Nemzeti Sport* egy-egy száma ekkor 15 fillérbe, a terjedelmesebb hétfői szám 30 fillérbe került, a postaköltség helybeni tarifával 8 fillért, helyközi forgalomban 16 fillért kóstált. Némi megtakarítást lehetett elérni, ha egy borítékba több szavazólapot helyeztek: ebben az esetben a 250 grammos levél Budapesten feladva 16 fillérbe, vidékről postázva 28 fillérbe került. Az igazán élelmesek azonban nyomtatványként küldték be a lapokat – így súlytól függően csak 2–12 fillért kellett fizetniük –, vagy személyesen vitték be azokat a *Nemzeti Sport* terézvárosi, a Podmaniczky és Rózsa utca sarkán lévő szerkesztőségébe.²⁶

A „turnusszavazatok” óriási tömege ellenére a népszerűségi versenyt egyleti szinten a keresztény középosztály patinás egyesülete, az 1875-ben alapított Magyar Athletikai Club nyerte: a legkedveltebb 100 sportoló közül minden hatodik az egyesület kék-sárga színeit és az alapító, Esterházy Miksa gróf családi címeréből kölcsönzött griffes jelvényt viselte. Érdekes, hogy a *Nemzeti Sport* egyetlen tudósításában sem említette, hogy a MAC-isták is éltek volna a szavazatok tömeges benyújtásának esz-közével, bár nem kizárt, hogy ezt csak a klub iránti tisztelet parancsolta így. Annyi mindenesetre tény, hogy ekkoriban a MAC kínálta versenyzői számára a sportágak legszélesebb választékát, s miközben éppen a labdarúgásban jócskán háttérbe szorult, a Magyarországon legnagyobb hagyományokkal rendelkező, klasszikus spor-

²³ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 2.) 17. sz. 3. (Bárány megugrott a mezőnytől a népszerűségi versenyben.)

²⁴ A szavazást megelőző években ez a három egyesület uralta a labdarúgó-bajnokságokat. A világháborút követő 8 bajnokságban az MTK, az FTC és az ÚTE összesen 8 arany-, 7 ezüst- és 6 bronzérmet szerzett.

²⁵ A „turnusszavazatokról” lásd *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 30.) 15. sz. 2. (Schlosser Imre egy szóig megközelítette Bárányt a *Nemzeti Sport* kedvencversenyén.); *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 6.) 19. sz. 5. (Az atléták hatalmas tempóban nyomulnak előre a kedvencversenyen, a futballisták, Újpest fiai kivételével kevésbé haladnak.); *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 13.) 23. sz. 2. (Ezernél kevesebb szavazattal már most sincs senki az első száz között.); *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 18.) 26. sz. 2. (Újpesti nevek törtek előre a tegnapi szavazatturnusból.); *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 20.) 27. sz. 5. (Tömörül a mezőny a kedvencversenyen.)

²⁶ Persze ekkor a legtöbben még koronában számoltak s azzal is fizettek, hiszen az újonnan bevezetett pengő – mely 12 500 papírkoronát ért – csak 1927. január 1-jétől lett törvényes fizetőeszköz, s a pénzserét fokozatosan bonyolították le. A díjszabáshoz lásd *Pósta és Táviró Tarifák*, 20. (1927) 1. sz. 2.

tokban az élen állt. (A legjobb 100 közé 10 atlétája, 3 birkózója, 2-2 teniszezője és vívója, valamint 1 műkorcsolyázója került be.) Atlétái például az 1926-os versenyévben eredményesebbek voltak, mint a rangsorban utánuk következő MTK és FTC sportolói együttvéve.²⁷ Meglehet tehát, hogy az egyesület tekintélye, eredményessége és hagyományai önmagukban is elegendőnek bizonyultak a szavazáson elért sikerhez.

Az öt legnépszerűbb klubhoz tartozó sportolók végül az élmezőnyre leadott szavazatok jóval több mint felét szerezték meg:

2. táblázat: A legnépszerűbb egyesületekre leadott szavazatok megoszlása (százalékban)²⁸

Egyesület és anyaegyesület	Sportolók	
	1-100.	101-197.
Magyar Athletikai Club	17,5	7,5
Hungária Futball Club + Magyar Testgyakorlók Köre	9 + 6	5 + 9
Ferencvárosi Futball Club + Ferencvárosi Torna Club	9 + 5	5 + 6
Újpest Futball Club + Újpesti Torna Egylet	7 + 2	8,5 + 5
Budapesti Egyetemi Atlétikai Club	7	9
Összesen	62,50%	56,70%

A részeredmények közlése – sportlaptól nem szokatlan módon – mindvégig leginkább egy helyszíni közvetítésre emlékeztetett, a versenysorrend folyamatos változásait a lap a sportnyelv régóta meghonosodott kliséivel kommentálta: „Bárány és Schlosser megerősítette vezető pozícióját”, „Orth, Somfai visszaesett”, „nagy erővel nyomult fel Darány [sic!] és Király”, „Durand Zsuzsi utolérte Sipos Mancit” (január 28.), „Schlosser Imre egy szóig megközelítette Bárányt” (január 30.), „Darányi József nagy előretörése” (január 31.), „újpesti betörés készül” (február 2.), „Fogl II ismét felnyomult” (február 4.), „az atléták hatalmas tempóban nyomulnak előre” (február 6.), „csak Báránynak szilárd a helyzete a vezetők között”, „Orth mára már a tizenegyedik helyre esett vissza”, „a hölgyek valamennyien eltávolodtak az éltől” (február 7.), „Bárány szinte verhetetlen már” (február 11.), „a kerékpárosok és a hungaristák előnyomulása” (február 13.). Ez a hangnem akkor is jellemző maradt, amikor a szavazás már lezárult, s a lapnak csak azért kellett beérnie részeredmények közlésével, mert az utolsó napokban leadott horribilis mennyiségű szavazat kiértékelése elhúzódott. Így azután az olyan állhelyzetjelentések, mint például „felnyomultak a futballisták”, „tömörülés a lista végén” (február 18.), „tömörül a mezőny” (február 20.), „folyton alakul a mezőny”, „változások a listavezetőkben” (február 25.), „Orth a finisben pompásan felnyomult” (február 27.) valójában nem a szavazás valódi állásáról tudósítottak, hanem arról, hogy a számlálók melyik szurkolócsoport tömegszavazatainak összesítésével végeztek éppen.²⁹

²⁷ *Nemzeti Sport*, 18. (1926. november 26.) 188. sz. 6. (A MAC erősebb, mint az utána következő két egyesület együttvéve.)

²⁸ A *Nemzeti Sport* 1927. február 27-i számában azon sportolók rangsorát közölte, akik legalább 1000 szavazatot kaptak. A listán 197 név szerepel. Ha valamelyik sportoló a szavazás idején két egyesületben is általános ismertséget szerző működést fejtett ki, mindkét egyesületét 0,5-ös szorzóval vettük számításba.

²⁹ A szavazatszámolás módszeréről lásd *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 16.) 25. sz. 5. (Lezártuk kedvencversenyünk szavazását.)

Az újságírók valóban alig győzték a munkát. Az utolsó héten olyan tömegben özönlöttek a szavazólapok, hogy a szerkesztőségnek – mely korábban legfeljebb 1-2 napos késéssel közölte a részeredményeket – a munkatársak teljes mozgósításával is két hétre volt szüksége a voksok összesítéséhez. A végeredményt a *Nemzeti Sport* február 27-i száma közölte.³⁰ A legnépszerűbb 100 sportolón kívül további 97 versenyző neve is felkerült a listára – mindazoké, akik legalább 1000 szavazatot kaptak.

A 197 sportoló listáját tartalmazó 3. táblázatot a *Függelékben* közöljük. Az adatokat szükség szerint pontosítottuk és kiegészítettük; az elnyert szavazatok számán kívül feltüntettük a versenyzők sportági és egyesületi hovatartozását, valamint a hetenkénti összesítő rangsorokban elfoglalt helyüket.

A forrásokról

A történész az esetek túlnyomó többségében kész forrásokkal dolgozik, s ezek a legritkább esetben válaszolnak épp arra a kérdésre, amelyet a kutató szíve szerint fölített volna. Az írott források elemzésének folyamata ezért a legtöbbször nem más, mint a dokumentumokban rejlő információk kódjának megfejtése, tartalmuk helyes értelmezése. Valójában tehát nem a dokumentumok „vallatásáról” van szó, hanem az iratok által kínált „válaszokhoz” tartozó releváns kérdések megtalálásáról, pontos megfogalmazásáról. A kutató aligha tehet egyebet, mint kényszerűen tudomásul veszi, hogy vizsgálódásait ilyen sajátos kommunikációs keretek között kell végeznie, s nincs rá módja, hogy kérdéseit közvetlenül is föltegye az elmúlt korok szereplőinek. (Az *oral history* módszere csak az utolsó két-három generáció képviselőinek megszólaltatására alkalmas, s interjúkészítés közben mindegyre ott leselkednek az emlékezet csapdái.) Épp ezért különösen becsesek azok a források (kérdőívek, statisztikák stb.), amelyek egyértelmű kérdésre, egyértelmű válasszal szolgálnak – legalább elméletben. A *Nemzeti Sport* kedvencversenye és a *100-ak könyve* ilyen forrásnak tűnik. Ráadásul két olyan területen szolgál bőséges és számszerűsített információkkal, amelyeknek kutatását a magyar történetírás meglehetősen elhanyagolta. A hazai historiográfia ugyanis mind a közgondolkodás történeti vizsgálatában, mind a sporttörténet kutatásában nagy adósságokat halmozott fel. E két terület közös határvidékének – a modern sportok magyarországi elterjedésének, a sport „társadalmosodásának” és a sportközvélemény alakulásának – feltérképezése pedig még alig kezdődött el.

E ritka forrás tehát mintha csak a sporttörténész megrendelésére készült volna. Sajnos azonban a népszerűség-szavazás nyomán létrejött adatbázis forrásértékét több körülmény is megkérdőjelezi. Az adatkezelés minden fázisában – az adatok felvétele, kiértékelése és közzététele során – olyan hibák, hiányosságok, illetve anomáliák mutatkoznak, amelyek alaposan megnehezítik a szavazás végeredményének megbízható elemzését. Az alábbiakban ezeket a nehézségeket vesszük számba.

³⁰ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 27.) 31. sz. 9. (Befejeztük a kedvencversenyünkre jött szavazatok megolvasását.)

Az adatok felvétele

A „kedvencverseny” eredetileg azt kívánta felmérni, mely hazai versenyzőket tartja a legtöbbre a magyar sportközvélemény. A legpontosabb eredményt akkor kaptuk volna, ha a magyarországi sportbarátok mindegyike részt vesz a szavazásban, valamennyien azonos számú szavazatot adnak le, s a szelvénye(ke)n az általuk legkedveltebb és leginkább megbecsült sportolók nevét tüntetik fel.

A valóság azonban egészen más volt. A szavazás – mint arról már bővebben írtunk – hamar átalakult a szurkolótáborok versenyévé, melynek során az elkötelezett szavazók nem általában a magyar sportolók, hanem elsősorban (vagy kizárólag) a klubszíneiket képviselő versenyzők közül válogattak. Ráadásul e szurkolói csoportok mindegyike akár több ezer szavazócédulát is leadhatott, miközben a sportkedvelők egy része nyilvánvalóan kimaradt a szavazásból. A *Nemzeti Sport* tudósításaiból azt is tudjuk, hogy a szavazók egy része eleve hiányosan töltötte ki a szavazólapot: vagy azért, mert nem tudott megnevezni 25 kiemelkedő sportolót, vagy azért, mert kevés számú kedvencén kívül nem kívánt mást is szavazataival jutalmazni.³¹

Mindez azt mutatja, hogy a szavazás folyamata nemigen felelt meg a szerkesztőség eredeti elképzeléseinek, a végeredményt pedig jócskán torzította az elfogult szurkolótáborok vetélkedése.

Az adatok összesítése

Befolyásolta az összképet az is – s hozzá nehezen kiszámítható mértékben –, hogy a szavazólapok kiértékelése során a szerkesztőség érvénytelenítette a voksok egy részét. Ennek különféle okai lehettek. A lap többször is emlékeztetett rá, hogy „szavazni lehet minden aktív, élő magyar sportemberre, akár amatőr, akár professzionista, akár belföldön, akár külföldön szerepel és egyetlen feltételünk csak az, hogy az 1926. évben szerepelt legyen, vagy ha nem szerepelt, akkor legalább is kilátás legyen rá, hogy a következő években még aktív katonája lesz a magyar sportnak”. Edzők játékkövetők, sportvezetők azonban ki voltak zárva a választhatók köréből.³² Ennek ellenére rendszeresen előfordult, hogy a századelő magyar sportéletének olyan, már visszavonult kiválóságai is feltűntek a szelvényeken, mint Halmay Zoltán úszó, Manno Miltiadész *all-round sportsman* vagy Weisz Richárd birkózó.³³ Szintén „elveszttek” azok a szavazatok, amelyeket az 1920-as évek kitűnő műkorcsolyázónőjére, az 1922–1927 között 7 világbajnoki címet szerzett Jarossné Szabó Hermára adtak le, aki – magyar hangzású neve és magyar férfival kötött házassága ellenére – osztrák állampolgár volt.

³¹ A lap január 28-i száma például tényként közölte, hogy „Darányi, Durand Zsuzsi, Király, Velvárt, Schlosser, Huber, Kultsár előretörésében nem kis része van ennek a körülménynek”. *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 28.) 14. sz. 2. (Áradásként tör előre a szavazatok tömege a Nemzeti Sport kedvencversenyén.)

³² *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 21.) 10. sz. 4. (Hétfőn közzétesszük a szavazatok állását „a száz legnépszerűbb sportember” pályázatunkon.) (Eredeti kiemelések.)

³³ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 23.) 11. sz. 9. (A közönség száz kedvence sorozatba nem kerülhet be elméleti kiválóság.)

Előfordult, hogy szerelmes ifjak ideáljuk nevét írták fel a szavazólapra, hogy így kedveskedjenek – vagy imponáljanak – szívük hölgyének. A szerkesztőség azonban nem méltányolta e romantikus igyekezetet. „*Egy csomó szavazatot kellett érvényteleníteni* – írta a lap január 31-én –, *miután a favorit hölgyek még soha versenyen nem szerepeltek s tudtunk szerint még csak nem is sportolnak. Figyelmes lovagjaik a Nemzeti Sport pályázatát szépségversennyel tévesztették össze.*”³⁴ Az olvasók sokszor olvashatatlanul vagy pontatlanul töltötték ki a szavazólapokat (például összekeverték a sportolókat, tévesen tüntették fel sportágukat, egyesületüket), ami megnehezítette vagy éppenséggel lehetetlenné tette a jelölt azonosítását. Gyakran megtörtént – a szerkesztőség ismételt figyelmeztetései ellenére –, hogy a szavazók a szelvény mind a 25 rovatába ugyanannak a versenyzőnek a nevét írták fel, amit az értékeléskor természetesen csak egyszer lehetett számításba venni.³⁵

Nem tudjuk, mennyire volt pontos a szavazatok számlálása. Szinte bizonyos, hogy a szavazatok folyamatos áradása közepette végzett rohamunkában becsültott néhány kisebb-nagyobb tévedés. Annál is inkább, mivel az érvényesnek elfogadott szavazatok összege valószínűleg meghaladta a 800 ezret.³⁶

³⁴ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 31.) 16. sz. 3. (Schlosser 1983, Bárány 1894, Barsi 1522, Orth 1456, Kehrling 1383 szavazattal áll a kedvencverseny élén.)

³⁵ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. február 7.) 20. sz. 2–4. (Csak Báránynak szilárd a helyzete a vezetők között, a többiek sorrendje naponta változik.)

³⁶ A népszerűségi versenyre beküldött szavazólapok, illetve szavazatok számáról – pontos adatok híján – csak a valószínű szélső értékeket rögzítő becslést adhatunk. A *Nemzeti Sport* 1927. február 27-i száma csak azoknak a sportolóknak a nevét közölte – a rájuk leadott voksok számával együtt –, akik legalább 1000 szavazatot kaptak. A lapban – s később a *100-ak könyvében* is – megjelent azon állítás, miszerint e 197 sportolón kívül még mintegy 300-an kaptak legalább 1 szavazatot, teljesen félrevezető és megmagyarázhatatlan, hiszen már a február 7-én közzétett listán is közel 1200 sportoló neve szerepelt. A szavazásban részt vevők számának megállapításához a 197 fős (csonka) listán, valamint – kiegészítésként – a korábban közzétett két teljes listán (január 31.: 848 fő, február 7.: 1189 fő) feltüntetett szavazatok eloszlását vettük alapul. A számítását 5 féle elemszámra (x_{\max} = 1200, 1400, 1600, 1800, 2000 fő) végeztük el, oly módon, hogy a felső percentiliseknél a tényleges adatokat használtuk, a görbe adathiányos részén ($x > 197$ fő) pedig a teljes adatsorokból vettük át az egyes percentilis-értékek közötti részarányokat (mindig a megfelelő két érték átlagát). A végeredmény ily módon kb. 808–846 ezer közé esik. Mivel tudjuk, hogy a szavazólapokat sokan hiányosan töltötték ki – feltételezésünk szerint a reális intervallum a 25 soros szavazólapon: 18–24 szavazat –, a beküldött szavazólapok számát 33 667 és 47 ezer közé tehetjük. (Gyakorlatilag ugyanezt az eredményt kapjuk, ha az ismert adatok alapján csak az 1000 szavazatnál kevesebbet szerző sportolókra leadott voksok összegére készítünk becslést. Ebben az esetben kb. 760–864 ezer szavazatot kapunk, ami a szavazólapok számát 31 667 és 48 ezer között rögzíti.) Kis kerekítéssel tehát azt mondhatjuk: becslésünk középpértéke 40 ezer szavazólap $\pm 20\%$. Ez a szám akár az aktív magyar sportközönség nagyságrendjének egyik mérőszáma is lehetne, ha nem tudnánk, hogy az olvasók nagy része több szavazólapot is beküldött, sőt a szurkolói csoportok akár több ezer szelvényvel is támogathatták kedvenceiket, így a szavazásban ténylegesen részt vevők száma ennél szükségképpen jóval alacsonyabb volt. A kalkulált értéknek így önmagán túlmutató jelentőséget – sajnos – nemigen tulajdoníthatunk. A sportkedvelők körének meghatározásához közelebb juthatunk, ha a labdarúgó-mérkőzések látogatottságát vesszük tekintetbe. A professzionális bajnokság első évében (1926/27-ben, vagyis a „*kedvencverseny*” idején) egy-egy forduló mérkőzéseit átlagosan 30 ezer néző látta, de előfordult olyan meccs is – a bajnokság sorsát lényegében eldöntő, 1927. március 20-án lejátszott Újpest–Ferencváros találkozó –, amely egymagában 35 ezer szurkolót vonzott. S ehhez még hozzá kell számítani az alacsonyabb osztályú bajnokságokban lejátszott mérkőzések közönségét. A hazai sportközönség nagyságát a két nagy sportnapilap – a *Nemzeti Sport* és a *Sport hírlap* – eladott példányszáma alapján is megbecsülhetnénk, ezeket az adatokat azonban nem ismerjük.

Az adatok közlése

További gondot okoz, hogy a *Nemzeti Sport* által közzétett listákon meglehetősen sok a pontatlanság. Nemegyszer tévesen szerepelnek a vezeték- és keresztnevék, az egyesületi hovatartozás, sőt az is előfordul, hogy egy-egy sportoló egyszerűen lemaradt a listáról. Amikor például a „kedvencverseny” élén végzett 197 sportoló helyezéseinek hetenkénti változását vizsgáltuk, kiderült, hogy közülük 6-an nyomtalanul eltűntek a február 7-én közölt teljes lajstromból, miközben január 31-én még viszonylag előkelő helyen álltak. Mivel a szavazólapok nem maradtak fenn, és más kontrollforrás sem áll rendelkezésünkre, e hibákat csak a lapban megjelent lajstromok összevetésével – az adatok belső logikája alapján – korrigálhattuk. A 6 sportoló aktuális helyezéséről, szavazatainak számáról azonban csak bizonytalan becslést adhattunk volna, ezért utolsó ismert szavazatszámukkal és az annak megfelelő helyezéssel iktattuk őket vissza a rangsorba. (Lásd 3. táblázat.) Nem tudjuk, hogy ez a mintegy 3%-os hibaarány a lista egészére érvényes-e. Az mindenesetre valószínű, hogy az összesen 16 csonka és 3 teljes listán szereplő valamennyi név egyenkénti összevetésével további lapszusokra is fény derülne. Ám ez is csak látszólagos siker volna, hiszen a lényeg: a hibák maradéktalan helyesbítése az adathiány miatt a jelentős többletmunka ellenére sem volna lehetséges. Már csak azért sem, mert megbecsülni sem tudjuk, mekkora volt a szavazatszámok összesítése és közlése során elkövetett esetleges számhibák aránya.³⁷

A végeredményként közölt rangsorban is található két furcsaság. Nem tudtuk felderíteni a 146. helyen álló „Kann Béla, labdarúgó” kilétét, aki a korábbi listákon Kann, illetve Kann T. néven is szerepelt. Ilyen nevű futballistákkal nem találkozunk a profi és az amatőr bajnokság I. és II. osztályában lejátszott mérkőzésekről szóló tudósításokban. (Elképzelhető, hogy Kann Ferencről a MAFC egykori *all round* sportolójáról van szó, aki az első világháború előtt mint atléta, birkózó, labdarúgó, ökölvívó és vízilabdázó is kitűnt, ám ő 1918 után – ismereteink szerint – már csak játékvezetőként működött vízipólo- és futballmeccseken,³⁸ így a „kedvencverseny” szabályai szerint nem kaphatott szavazatot.) Még nagyobb rejtély bizonyos „Simon, kerékpáros” felbukkanása a lajstrom 171. helyén, akinek neve a részeredményeket közlő korábbi listákon egyáltalán nem szerepelt. Hirtelen megjelenése annál különösebb, mivel ilyen nevű kerékpárost sem a versenytudósításokban, sem az 1926. évi ranglistán nem találtunk.³⁹

³⁷ A listákon mindössze egyetlen nyilvánvaló számhibát találtunk: a Delmár Walter autóversenyzőre leadott szavazatok számát a február 7-i listán 1885-ről 1858-ra javítottuk – feltételezve, hogy az utolsó két számjegy tévedésből cserélődött fel.

³⁸ Valamint írt egy népszerű könyvecskét a vízilabdázásról, lásd KANN, 1926.

³⁹ A népszerűségi lista helyezettjei közül Velvart Nándor (36.), Bouska Rezső (51.) és Vida László (80.) egyaránt szerepel az erőssorrendben (rendre a 12., 4. és 1. helyen), Simon nevű kerékpáros azonban nincs az első 25 között. (Simala Árpád, az Újpesti TE versenyzője a 13. helyen áll, ám a „kedvencverseny” részeredményeit közlő listákon az ő neve sem szerepel.) Lásd *Nemzeti Sport*, 18. (1926. december 17.) 200. sz. 8. (Az 1926-os kerékpáros esztendő számokban.)

A források relevanciája

Ezek után fel kell tennünk a kérdést: vajon hitelesen tükrözik-e a fenti adatok a magyar sportolók népszerűségét, elismertségét? Más szóval: a szavazólapon feltett kérdésre vajon adekvát választ adott-e az egy hónapon át tartó szavazás? Nos, a fentiek alapján úgy véljük, mindkét kérdésre nemmel kell felelnünk. A klubsovinizmus által generált szavazási kampány és a „turnusszavazatok” tömege olyan aránytalanságokat okozott a szavazói szándékok megjelenésében, hogy a végeredmény bizonyosan nem reprezentálja kellő hűséggel a magyar sportközvélemény ítéletét, s legalább annyira vall a szurkolói fanatizmus erejéről, mint az egyes sportolók népszerűségéről. A történész tehát ebben az esetben sem tekinthet el a forráskritikától, s újra meg kell találnia a megfelelő kérdést a forrás nyújtotta „válaszhoz”. A fentiek alapján úgy tűnik, a *Nemzeti Sport* által kezdeményezett népszerűség-szavazás valójában azt mutatta meg: kik azok a magyar sportolók, akiket a sportbarátok legszélesebb és legelszántabb körei támogatnak?

Feltehetőleg így látta ezt Vadas Gyula, a *Nemzeti Sport* főszerkesztője is, aki a *100-ak könyve* előszavában a magyar sport „hűséges katonái és adózó polgárai” előtt tisztelgett, akik „a meccseken és versenyeken küzdenek a kedvenceik győzelméért, ha másnal nem, a szívük dobbanásával és lelkesítő hangjukkal” s akik „adófilléreiből a fenntartói a magyar sportnak”. A hűséges magyar sportrajongónak ajánlotta a könyvecskét, aki a „félidőben boldogan veregeti meg a vállát a kivonuló játékosnak”, „szeretettel gyűjti össze a kiváló sportemberek képeit és életrajzi adatait” és „puszta lelkesedésével képes elsöpörni az ellenfelet”. S bár Vadas feddőleg megjegyezte, hogy a végeredmény alakulásában „bizonyos szerepet játszott egyik-másik egyesületünknek az az erőteljes és áldozatot nem kímélő akarata, hogy a saját embereit hozza be a százak közé”, mindjárt meg is bocsátott a lelkes magyar közönségnek, mert az, úgymond, „a világ legelső sportpublikuma”, melynek „még ez az elfogultság is jól áll”.⁴⁰

Ezt az elfogultságot is számításba véve, s a szavazás folyamán és az adatok kiértékelése közben jelentkező anomáliákat is mérlegelve úgy véljük, a „kedvencverseny” krónikája mint történeti forrás nem veszítette el relevanciáját, s a végeredmény – az említett pontosításokkal – jól használható az egyes sportolók, sportágak és egyesületek korabeli népszerűségének vizsgálatához. A *Nemzeti Sport* és a *100-ak könyve* lapjain megjelent adatok elemzése pedig közelebb visz bennünket az 1920-as évek magyarországi sportéletének, a versenyzők társadalmi háttérének és megbecsültségének, az egyes sportágak és sportegyesületek belső hierarchiájának, a fővárosi és a vidéki versenysport eltérő viszonyainak jobb megismeréséhez.

Az adatok elemzése

A népszerűségi verseny legnagyobb meglepetése az volt, hogy Bárány István, a MOVE Egri SE alig 19 éves úszója le tudta győzni a legnagyobb fővárosi sportegyesületek hivatásos labdarúgóit, akik hétről hétre tízezreket vonzottak a lelátókra. A váratlan eredmény magyarázata, hogy a jóképű, okos és rendkívül megnyerő

⁴⁰ NEMZETI SPORT, 1927. 3–4.

modorú fiatalember a szavazást megelőző két évben elképesztő győzelmi szériát produkált a hazai és külföld medencékben: 1925–1926-ban 65 egyéni versenyét mind megnyerte, a különböző váltószámokban pedig 32 versenyéből 25-ször győztesen, 7-szer a második helyen ért célba.⁴¹ Ismertségét és népszerűségét mégis az emelte az egekig, hogy 1926. augusztus 22-én, a budapesti Európa-bajnokság záró napján tízezer tomboló néző előtt megnyerte a 100 méteres gyorsúszás klasszikus számát – legyőzve a legendás svéd Arne Borgot. Bárány ezzel a verhetetlen Johnny Weissmüller legveszélyesebb európai kihívója lett.⁴² Bárány sikere egyben arra is rámutat, hogy a sportot nem csupán a labdarúgásra leszűkítő szélesebb sportközönség ízlése a nagy egyesületek rivalizálása ellenére is érvényesülni tudott.

A futbalszurkolók szavazatai csupán arra voltak elegendőek, hogy a három profi klub egy-egy markáns, az egyesület múltjával szinte összeforrjt játékosát a 2–3–4. helyre juttassák. Így nyerte el jutalmát Orth György (Hungária FC) sokoldalú játékindelligenciája, Schlosser Imre (Ferencvárosi FC) mindent elszpró gólerőssége és Fogl II. Károly (Újpest FC) szikrázóan kemény védőjátéka.

Az első 100 közé a Magyarországon különösen népszerű sportágak (atlétika, labdarúgás, úszás) képviselői és a nemzetközi porondon különösen sikeres sportolók (asztaliteniszezők, birkózók, vívók, vízilabdázók) kerültek be nagy számban. Utóbbiak közül főként azok, akik a közelmúltban aratták diadalaikat, illetve Magyarországon rendezett nemzetközi versenyeknek – az úszók, a vívók és a vízilabdázók Európa-bajnokságának – voltak a hősei.

Sportteljesítmény és népszerűség

A *Függelékben* található 4. táblázatban mutatjuk be a népszerűségi verseny élén végzett 100 sportolót. Feltüntetjük születési és halálozási adataikat, utolsó ismert polgári foglalkozásukat, bajnoki szinten művelt sportjaikat, egyesületi hovatartozásukat, legjelentősebb sportsikereiket, valamint a népszerűségük megteremtésében szerepet játszó egyéb tényezőket.⁴³

A táblázatból kitűnik, hogy az első 100 közé került versenyzők döntően sportteljesítményüknek (illetve ezt megalapozó tehetségüknek) köszönhették népszerűségüket. Többségük az ekkoriban még viszonylag ritkán megrendezett világversenyeken is szép eredményeket produkált: 17-en nyertek legalább egy világversenyt (12-en már a szavazás előtt) – ők összesen 13 olimpiai bajnoki, 25 világbajnoki és 34 Európa-bajnoki címet szereztek (ebből 2-t, 6-ot, illetve 7-et a szavazást megelőzően). A legnépszerűbb sportolók 197 fős listájára valamennyi aktív világbajnok és az 1933-ig lebonyolított főiskolai világbajnokságok minden magyar érmese felkerült. Kimaradt azonban az olimpiai bajnokok közül Schenker Zoltán vívó, az Európa-bajnokok közül pedig Magyar Armand (szül. Munk Ármin) és Németh Jenő birkózó (BAK, illetve MTE), továbbá Barta István vízilabdázó, úszó (III. ker TVE). Az

⁴¹ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 10.) 4. sz. 8. (Két év óta Bárány mind a 65 egyéni versenyt megnyerte, amiben startolt, az elkövetkező két évben azonban csak két versenyt ambicionál.)

⁴² *Nota bene*: Bárány *Versenyben Tarzannal* cím alatt írta meg visszaemlékezéseit. Lásd BÁRÁNY, 1984.

⁴³ A táblázat adatait döntően a következő kiadványok alapján állítottuk össze: ANTAL-SASS, 1981; BARANYECZ, 1991; HAVAS, 1982; KOZÁK, 1994–95; NEMZETI SPORT, 1927.

első 100 listáján 78 magyar bajnok szerepel (65-en már 1927 előtt bajnokságot nyertek), ők összesen 676 bajnoki címmel büszkélkedhettek (ebből 290-et 1927 előtt szereztek). Azt a 20 sportolót, akiknek ez nem sikerült, részben objektív körülmények akadályozták. Női törvívásban, valamint autó- és motorversenyezésben ekkoriban még nem rendeztek sem országos bajnokságot, sem olimpiai, világbajnoki vagy Európa-bajnoki versenyeket. Durand Zsuzsi, valamint Delmár Walter, Feledy Pál és Kaszala Károly országos és nemzetközi viadalokon aratott sorozatos győzelmei mindenesetre nem hagynak kétséget kiválóságuk felől. A labdarúgók számára ekkor egyetlen nemzetközi bajnoki cím, az olimpiai bajnokság volt elérhető, ez azonban nem sikerült a válogatottnak. A futballisták sikeressége így döntően attól függött, hogy bekerültek-e a három „nagy csapat” (FTC – Ferencváros, MTK – Hungária, ÚTE – Újpest) valamelyikébe. 1903 és 1941 között ugyanis csak ezek tudták megnyerni a legmagasabb osztályú bajnokságot, 1903-tól 1929-ig közülük is csak az első kettő. Mivel ez túl szűkre szabta volna a kiválóság kritériumait, a futballisták esetében a válogatottságot is a kitűnőség ismérvének tekintették.

A „100-ak” között így mindössze 7 olyan személyt találunk, akik sportteljesítményüket tekintve „érdemtelenül” jutottak a legjobbak közé – s ők is csak a mezőny második felében kaptak helyet. Mindez arra vall, hogy a szavazókat nem hagyta cserben minőségérzékük: kedvenceiket – a klubsovinizmus látványos megnyilvánulásai ellenére – döntően a sikeres sportolók közül választották ki. Az „érdemtelenek” közül Bouska Rezső kerékpárost (51.) talán csak balszerencséje kényszerítette az „örök második” szerepébe. László Endre atléta (59.) viszont adós maradt a nagy eredményekkel, s népszerűségét nagyrészt sportújságírói munkájának köszönhette. Egri Kálmán atléta (60.) a hiányzó bajnoki cím ellenére nagy megbecsülésnek örvendett a sportvezetők körében is: az 1928. évi amszterdami olimpia nyitóünnepségén ő vihette a magyar küldöttség zászlaját. Két labdarúgó: Sággy Tibor (72.) és Kertész István (93.) minden bizonnyal csak a BEAC, illetve a Sabaria LSz fanatikusaiknak köszönhette, hogy bekerült a legjobbak közé. Blau II. Gyulát (78.) jó svádája tette közkedvelté: az amatőr ligában játszó labdarúgó „a *football* »jassz«-nyelvének utolérhetetlen ismerője és kacagtató utánzója” volt. Neve és tréfái – illetve a neki tulajdonított „bemondások” – gyakran feltűntek a *Nemzeti Sport* közkedvelt B. Ö. K. (*Bolondos Ötletek Képekkel*) rovatában, *Ahogy azt Blau II. mondaná...* cím alatt.⁴⁴ Kelecsényi Ferencnek (95.) „*istenadta őshumora, kiváló előadóképessége és nagyszerű hangja*” szerzett népszerűséget.⁴⁵

A rangsorban kissé lejjebb tekintve (lásd 3. táblázat, *Függelék*) egyre gyakrabban találkozunk azokkal a futballistákkal, akik még saját posztjukon sem tartoztak a legjobbak közé, ám a szurkolótáborok külön versenyének eredményeként mégis felkerültek a népszerűségi listára. A szavazólapok kitöltése közben ugyanis előbb-utóbb elfogytak az adott egyesület klasszisai, és a beküldendő 25 név között óhatatlanul megjelent a klubszíneket képviselő középser is. Több mint 2500 voksot kapott például Wachsmann György (132.), az Újpesti TE ifjú amatőr kapusa – aki egész pályafutása során mindössze egyszer játszhatott az Újpesti FC profijai között –, de több mint 1000 szavazat esett Oberhoffer Ernőre (187.) is, akit éppen ekkoriban tett

⁴⁴ NEMZETI SPORT, 1927. 86.

⁴⁵ NEMZETI SPORT, 1927. 103.

átadólistára a Hungária FC. (Ha valószínűsítjük, hogy e két labdarúgó tiszta szavazáson csak igen kevés voksot kapott volna, akkor e két számadat jó szélső értékeket kínál egy olyan becsléshez, amely azt próbálná meghatározni, mekkora lehetett a nagyobb egyesületek által egységesen beküldött szavazólapok száma.)

Ugyanez mondható el például Zsengellér Józsefről (191.), aki az 1920-as években rendszeresen indult atlétikai és vívóversenyeken MOVE Ceglédi SE színeiben, ám nyílt versenyen soha nem ért el kiugró eredményt még kedvenc dobószámában sem, s az 1926. évi diszkoszvető ranglistán mindössze a 20. helyen állt, a fejlődés minden reménye nélkül.⁴⁶ Zsengellér mégis több mint 1000 szavazatot kapott a „kedvencversenyben”, s ennek okát valószínűleg nem a szerény sportsikerekben kell keresnünk, hanem abban, hogy Zsengellér „civilben” csendőr főhadnagy volt, és 1924 novemberétől a Cegléden működő Magyar Királyi Egyesített Csendőriskola gyalogos tanfolyamának 1. alosztályán szolgált alantós (beosztott) tisztként – mintegy 100 növendék közvetlen feletteseként, s az összesen közel 500 fős legénységi állomány egyik elöljárójaként.⁴⁷

A „szabálytalan” kedvencek közé tartozott, sőt igazi kakukktojás volt id. Ripszám Henrik (126.), a fáradságtalan gyalogló, a Munkás TE atlétáinak *doyenje*, aki a szavazás idején már elmúlt 60 éves, de még mindig rendszeresen sportolt, sőt elindult a fia által ekkoriban meghonosított tájfutó versenyeken is. Mellig érő szakállával, aszketikus megjelenésével – ami valós koránál is idősebbnek mutatta – Ripszám a hétköznapi életben is feltűnő jelenség volt, a sportolók között pedig igazi csodabogárnak számított, egyszersmind azonban nagy tiszteletnek is örvendett. A rá adott több mint 2600 szavazat a személyének szóló megbecsülésen túl minden bizonnyal egyfajta tisztelgés is volt az elpusztíthatatlan sportszeretet és a tiszta amatőr szellem előtt.

A népszerűségi verseny első 197 helyezettjének listáját átnézve feltűnik, hogy csaknem hiánytalanul rajta vannak az 1924. évi párizsi olimpián kudarcot vallott labdarúgó-válogatott tagjai. A selejtezők második fordulójában Magyarország súlyos, 3–0 arányú vereséget szenvedett az esélytelen Egyiptomtól, így a végső győzelemre is képesnek tartott magyar együttes kiesett a további küzdelmekből. A vereség óriási elkeseredést és felháborodást keltett országszerte,⁴⁸ a hazatérő csapatot rosszkedvű drukkerok várták a Keleti pályaudvaron, Gömbös Gyula pedig az ügyvel kapcsolatban éles hangú interpellációt intézett gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszterhez a Nemzetgyűlésben. A fajvédő vezér azzal magyarázta az enervált játékot és a vereséget, hogy a csapatból hiányzott „a faji összetartozandóság tudata és a nemzeti gondolat”. Külön is megemlítette a csapatból 8 nem magyar nevet viselő

⁴⁶ *Nemzeti Sport*, 18. (1926. október 31.) 173. sz. 9. (Egy esztendő munkája.)

⁴⁷ Zsengellér 1927-ben már a szombathelyi III. csendőrkerület Szombathelyen működő I. osztályának segéd tisztje volt. Beosztásához lásd *Csendőrségi Közlöny*, 9. (1924. december 15.) 26. sz. 180.; *Csendőrségi Közlöny*, 10. (1925. november 1.) 23. sz. 209. (Lásd még 2. és 5. melléklet.); PINCZÉS, 1925. 77.; PINCZÉS, 1927. 125. – A csendőrségi versenyeken egyébként Zsengellér jól teljesített, s a tiszti mezőnyben kimondottan jó többpróbázónak és vívónak számított. 1925-ben ő lett a legjobb csendőrtiszt-sportoló, s még 1926-ban is szerzett 3 bajnoki címet a dobószámokban.

⁴⁸ A kudarc – amely a magyar futball első összeomlása volt – oly mértékben felzaklatta a hazai futballközvéleményt, hogy a vereség okainak kivizsgálása és a közhangulat lecsillapítása érdekében még abban az évben kiadták az úgynevezett *Fekete könyvet*, melyben maguk a játékosok és a vezetők nyilatkoztak a vereség okairól. PÁLFI-VACHÓ, 1924.

játékost, akik, mint mondta, „nem reprezentálják a mi fajtánkat”.⁴⁹ Alkalmasint ennek az epizódnak is szerepe volt abban, hogy az elkövetkező évek során Braun, a két Fogl, Hirzer, Jeny, Mandl, Obitz és Opata is megmagyarosította nevét. A népszerűségi lista első 100 helyezettje közül egyébként ezt összesen 31-en tették meg – már korábban vagy később –, egy további sportoló pedig magyarosított keresztnevet viselt. (Lásd 4. táblázat, Függelék.)

1927 elejére azonban a labdarúgók, úgy látszik, kiheverték az „egyiptomi csapást”, amely korábban oly látványosan megtépázta népszerűségüket. A kezdőcsapatból 8-an kerültek a legjobb 197 közé: Orth György (2.), Fogl II. Károly (3.), Braun József (28.), Opata Zoltán (39.), Obitz Gábor (42.) Jeny Rudolf (52.), Hirzer Ferenc (79.) és Mándi Gyula (143.). A fennmaradó 3 játékos huzamosabb idő óta külföldön játszott, s úgyszólván láthatatlanná vált a magyar szurkolók számára. Eisenhoffer József (New York Giants, a február 7-i listán 189.) és Biri János (AC Padova, a február 7-i listán 463.) még a válogatottból is kimaradt, míg Guttmann II. Béla (New York Giants, a február 7-i listán 452.) játszott ugyan a nemzeti együttesben, de ebben az időszakban csak az idegenbeli mérkőzéseken lépett pályára. A 12 cserejátékos közül – akik az olimpián egyáltalán nem is léptek pályára – 7-en jutottak a legjobb 197 közé: Zsák Károly (8.), Takács II. József (12.), Fogl III. József (15.), Molnár György (50.), Blum Zoltán (57.), Nádler Henrik (62.) és Kropacsek Ferenc (195.). Úgy tűnik tehát, hogy 1924-ben mégiscsak ütőképes válogatott vett részt a párizsi olimpián, s ezt a ténytet néhány évvel később – a kudarc fölötti fájdalom csillapultával – a sportközvélemény szavazataival is visszaigazolta.

A mérhető sportteljesítmény és a szurkolótáborok tömegszavazatai mellett bizonyos mértékig a sportolók magatartása, életvitele, karakterjegyei is hozzájárul(hat)tak népszerűségük alakulásához. A *100-ak könyve* rövid életrajzaiból ki is tűnnek azok a tulajdonságcsoportok, amelyek tiszteletet, rokonszenvet ébresztettek a szavazókban. Ilyen volt 1. a fiatalság és a bontakozó tehetség, 2. a lelkesedés és a küzdőszellem, 3. a fölényes tudás és az elegancia, 4. a sokoldalúság, az *all round sportsmanship* kihalóban lévő hagyományának őrzése, 5. a klubhűség, valamint 6. a megnyerő modor és az életvidámság.

A sportolók életkora

Az életrajzi adatok fellelhetőségének korlátai miatt az alábbi táblázatban csupán a legnépszerűbb 100 versenyző születési évét közöljük. A számsor meglehetősen triviális eredményt mutat. Mivel a versenysportok általában jelentős fizikai igénybevételt követelnek, nem meglepő, hogy az adatbázisban szereplő sportolók kétharmada huszonéves (68 fő), 6-an 20 év alattiak. Az idősebbek (25 fő) között a vívók (4 fő), az autó- és motorversenyzők (2 fő), valamint a teniszezők és asztaliteniszezők (3 fő) vannak felülreprezentálva, az idősebb futballisták között főként a védelem tagjait (3 fő) találjuk, s felbukkannak e korcsoportban a statikusabb sportágak (dobóatlétika: 3 fő, birkózás: 1 fő, vízilabdázás: 1 fő) nagy testű képviselői is. (Vesd össze 4. táblázat, Függelék.)

⁴⁹ Gömbös május 31-i felszólalását közli: NEMZETGYÜLÉS, 1922–26. XXIV. köt., 258–260. (Idézetek a 259. oldalról.)

5. táblázat: A legnépszerűbb sportolók életkori megoszlása⁵⁰

Születési év	Életkor	Sportolók száma
1875	51	1
1884	42	1
1889	37	3
1891	35	2
1892	34	2
1893	33	5
1894	32	3
1895	31	7
1896	30	1
1897	29	4
1898	28	4
1899	27	6
1900	26	8
1901	25	13
1902	24	8
1903	23	4
1904	22	10
1905	21	8
1906	20	3
1907	19	3
1908	18	1
1909	17	2
Ismeretlen		1
Összesen		100

A sportolók születési helye

Közismert tény, hogy a modern sportmozgalom Magyarországon (is) a nagyvárosokban tudott a leggyorsabban elterjedni, a lakosság mintegy felét kitevő mezőgazdasági népességet azonban – mely a testkultúrával kapcsolatban nagyon régies felfogást táplált s egyébként is csekély szabadidővel rendelkezett – még a 20. század első felében is alig érintette meg. A vidéki környezet a testgyakorláshoz szükséges infrastruktúra (testnevelés-oktatás, tornaterem, sportegyesület, sportpálya stb.) hiányosságai miatt szinte leküzdhetetlen akadályt képezte a sportbéli tehetség kiteljesítésének. Az alábbi táblázatból is látható, hogy a sportsikerek és az országos népszerűség legmagasabb fokára eljutó versenyzők fele Budapesten (mintegy 60%-uk

⁵⁰ Mivel az esetek nagy részében csak a sportolók születési éve áll rendelkezésünkre, a szavazás pedig 1927 elején történt, az egyszerűség kedvéért mindenhol az 1926. december 31-ig betöltött életévet vettük számításba. Feledy Pál autó- és motorversenyző születési adatait nem sikerült fellelnünk.

a mai Nagy-Budapest területén) született, s a 3000-nél kevesebb lakosú települések közül mindössze 8 (Dömötöri, Gyöngyösszöllős, Parajd, Perbál, Szepesszombat, Tépe, Viszoka, Wygoda) tudta „eljuttatni” szülőiteit a „100-ak” közé. (Ám arról, hogy e tehetségekből végül sikeres versenyző válják, már túlnyomórészt a fővárosban és annak szűkebb vonzáskörzetében működő sportegyesületek gondoskodtak. (Vesd össze 9–10. táblázat.)

6. táblázat: A legnépszerűbb sportolók megoszlása születési hely szerint⁵¹

Születési hely	Sportolók
„Nagy-Budapest” Budapest (50); Pestszentlőrinc (1); Sashalom (1); Újpest (7)	59
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye Albertirsa (1); Kiskunfélegyháza (2); Perbál (1)	4
Békés vármegye Békéscsaba (1)	1
Bihar vármegye Tépe (1)	1
Borsod vármegye Miskolc (1)	1
Csanád vármegye Mezőhegyes (1)	1
Csongrád vármegye Hódmezővásárhely (1); Szentes (1)	2
Heves vármegye Eger (2)	2
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye Jászsószentgyörgy (1)	1
Komárom vármegye Tóváros (1)	1
Szabolcs vármegye Nyíregyháza (1)	1
Tolna vármegye Szekszárd (2)	2
Vas vármegye Dömötöri (1); Gyöngyösszöllős (1); Szombathely (2)	4
Veszprém vármegye Devecser (1); Pápa (2)	3
Zala vármegye Nagykanizsa (1)	1
Zemplén vármegye Tokaj (1)	1
Ausztria-Magyarország egykori területei Bécs, Alsó-Ausztria (1); Graz, Stájerország (1); Wygoda, Bukovina (1); Besztercebánya, Zólyom vármegye (1); Csaca, Trencsén vármegye (1); Igló, Szepes vármegye (1); Léva, Bars vármegye (1); Nyitra, Nyitra vármegye (1); Szepesszombat, Szepes vármegye (1); Viszoka (Magasrév), Ung vármegye (1); Parajd, Udvarhely vármegye (1); Sepsiszentgyörgy, Háromszék vármegye (1); Zombor (Bács-Bodrog vármegye (1)	13
Amerikai Egyesült Államok New York (1)	1
Ismeretlen	1
Összesen	100

⁵¹ Feledy Pál autó- és motorversenyző születési adatait nem sikerült fellelünk.

A sportolók „civil” foglalkozása

Magyarországon ekkoriban a sportolók nagy többsége amatőr státuszú volt: egyesületétől nem kapott fizetést, a versenyeken nem részesült díjazásban. Bizonyos sportágakban (például atlétika, vívás) szokás volt a versenyek győzteseinek és helyezetteinek – olykor nem csak jelképes értékű – emléktárgyakkal való megjutalmazása, ám ez önmagában még nem sértette az amatőrizmus szabályait.

A labdarúgást azonban – ahol a közönség gyorsan növekvő érdeklődése komoly jegybevételekkel kecsegtetett – már az 20. század első évtizedétől áthatotta az anyagiasság. Már 1910 előtt is előfordult a tehetséges futballisták átcsábítása a tőkeerős nagy egyesületekhez, ahol a meghatározó játékosok titkos juttatásokban is részesültek. Kezdetben ez csak egy-egy alkalmi vacsorameghívást vagy néhány koronás ajándékot jelentett, amellyel nem is feltétlenül a klubvezetés, hanem például a csapat valamely lelkes támogatója honorálta a labdarúgó teljesítményét. Az 1910-es években azonban mindez egyre nagyobb méreteket öltött, a „kiesett munkabér pótlása” hovatovább rendszeressé lett, a tiszta amatőrizmus pedig a futball világában egyre inkább illúzióvá vált. A nagy egyesületek költségvetéséből bőven futotta erre, hiszen az 1910-es években az FTC vagy az MTK pályáján egy-egy fontos mérkőzésen akár 20 ezer néző is összegyűlt. Az 1920-as évek elején azután az FTC és az MTK 40 ezer, az ÚTE pedig 25 ezer néző befogadására alkalmas stadiont épített, melyek a legnagyobb mérkőzések idején meg is teltek.⁵² A játékosok ekkor már legálisan fogadhattak el kisebb-nagyobb juttatásokat (sportfelszerelés, gyógykezelés, ingyenes étkezés), sőt állást is vállalhattak egyesületük közreműködésével, amennyiben az nem a klubváltáshoz kapcsolódó kedvezmény volt és tényleges munkavégzéssel járt. Emellett egyre jobban terjedt a titkos javadalmazás gyakorlata is – ráadásul egészen változatos formában. Orth György például az MTK-nak köszönhette, hogy az Andrassy út 33. alatt – a színháznegyed szomszédságában – megnyithatta sportáruházát. (Átellenben, a 36. szám alatt akkor már évek óta működött csapattárs, Kertész II. Vilmos sportüzlete.) Az *Új Nemzedék* című keresztény jobboldali napilap 1925 szeptemberében – egy évvel a profizmus bevezetése előtt – részletes adatokat közölt az éljátékosok jövedelmeiről, melyek között 7 millió koronás (kb. 480 aranykorona, később 560 pengő) csúcsgázsit is előfordult. 1926 őszétől azután a profi liga pontosan szabályozta a futballista-alkalmazottak alapfizetését és teljesítmény szerinti jutalmazását. (Az alapfizetés hetente 5–60 pengő lehetett, a döntetlenért maximum 15, a győzelemért maximum 40 pengő járt.)⁵³

A „100-ak” közül tehát a többség továbbra sem a sportból élt, az ő esetükben az alábbi táblázatban feltüntetett polgári foglalkozások csakugyan a megélhetést biztosították, a professzionális labdarúgók esetében azonban vagy mellékkeresetet jelentettek (például a már említett Orthnál), vagy olyan hivatást jelöltek, amellyel a futballista – legalább átmenetileg – már felhagyott. (A *100-ak könyve* rövid életrajzai e tekintetben nem adnak megbízható támpontot.) Mindenesetre különös, hogy a 41 futballista közül egyedül Huber Rezső (85.) nevezte meg foglalkozásaként a labdarúgást.

⁵² A budapesti futballpályák befogadóképességéhez lásd *Nemzeti Sport*, 19. (1926. december 24.) 204. sz. 6. Az említett három stadionon kívül további 17 pálya rendelkezett legalább 4 ezres lelátóval, melyek maximális befogadóképessége elérte a 104 ezer főt.

⁵³ Az álamatőrök és a hivatásosok javadalmazásához lásd SZEGEDI, 2003. 168–171. A papírkorona-, aranykorona- és pengőértékek átszámításához lásd MSSz, 1926. 752.; MSSz, 1927. 77.

A többi sportoló esetében is nehézséget jelentett, hogy az egyes foglalkozások kategorizálásánál csupán a szűkös életrajzi adatokra támaszkodhattunk. Ez főként a fizikai munkások besorolásánál okozott bizonytalanságot, mivel nehezen volt eldönthető, hogy önálló iparosnak vagy ipari munkásnak tekintsük őket. A sportolók életkorát és az egyes foglalkozások jellegét figyelembe véve végül a két tímárt, a kőrajzoló és a fogtechnikus tekintettük önálló iparosnak (4 fő), míg a többieket (cipész, gabonamunkás, géplakatos, műszerész, szerelő – összesen 10 fő) az ipari munkások közé soroltuk. Az adatokból kiderül, hogy az ismert foglalkozásúak (77 fő) túlnyomó többsége (minimum 60 fő) legalább alsó-középosztályi életszínvonalat valószínűsítő foglalkozással rendelkezett, a diákok (15 fő) pedig ilyen karrier várományosai voltak. Ennek hátterében az a közismert – fentebb már említett – tény áll, hogy a modern sportmozgalom a 19. század folyamán döntően a felső osztályok körében és a városi középrétegekben terjedt el, s csak a 19. század végén kezdett tért hódítani a szervezett munkásság körében, míg a falusi népességet szinte érintetlenül hagyta. A labdarúgásban viszont – mely a városi alsóbb néprétegekben leginkább elterjedt sport volt – az álamatőrizmus, majd az 1926-ban bevezetett profizmus a legjobb játékosok számára szintén legalább alsó-középosztályi életnívót biztosított a már ugyancsak említett diszkrét juttatások, fizetett állások, illetve a hivatalos fizetések révén. A Budai „33” FC, a Ferencvárosi FC, a Hungária FC, a Kispest FC, az Újpest FC, a Vasas FC, a Bástya FC és a Sabaria LSz labdarúgói a szavazás idején tehát már hivatalos munkaszerződéssel rendelkeztek; az ő esetükben a „foglalkozása ismeretlen” megjelölés (3 fő) csupán arra utal, hogy „civil” szakmájukat nem sikerült felderítenünk.

7. táblázat: A legnépszerűbb sportolók utolsó ismert polgári foglalkozása

Foglalkozás	Sportolók
Diákok egyetemi hallgató (12); katonai akadémiai hallgató (1); egyetemi hallgató, segédmunkás (1); középiskolai diák (1)	15
Magántisztviselők vállalatigazgató (1); bankigazgató (1); banktisztviselő (11); magántisztviselő (9)	22
Köztisztviselők, közvállalatok tisztviselői köztisztviselő (6); állami/városi vállalat tisztviselője (4)	10
Egyéb tisztviselők műszaki tisztviselő (2); tisztviselő (2)	4
Iparosok iparos (4); iparos, üzlettulajdonos (3); vendéglőtulajdonos (1)	8
Kereskedők kereskedő, üzlettulajdonos (3); kereskedő (3)	6
Vállalattulajdonosok vállalattulajdonos, mérnök (2); gyártulajdonos, kereskedő (1); nyomdatulajdonos (1)	4
Egyházi és közalkalmazottak katonatiszt (3); rendőr (1); pap (1); középiskolai tanár (1)	6
Orvos	2
Újságíró	3
Magánalkalmazott	1
Ipari munkás	10
Gépkocsivezető	1
Ismeretlen	8
Összesen	100

A sportágak népszerűsége

A „kedvenccsere” első 197 helyezettjének sportolási szokásairól eléggé megbízható adatokkal rendelkezünk. (Lásd 4. táblázat, Függelék.) Ezek alapján elkészítettünk egy táblázatot, mely rangsorolja a legnépszerűbb sportolók által űzött sportágakat. E népszerűségi lista tehát nem azt mutatja meg, hogy melyek voltak a Magyarországon legszélesebb körben elterjedt sportok, hanem azt, hogy mely sportágak szerezhettek ismertséget és népszerűséget az élversenyzőknek. Az adatok tanúsága szerint erre a látványos versenysportok voltak alkalmasak, valamint azok a sportágak, amelyekben a magyar versenyzők komoly világsikereket arattak. A szurkoló tehát – a versenyzőkön keresztül – leginkább azokat a sportágakat honorálta, amelyek a legjobb szórakozást kínálták számára, illetve a legnagyobb nemzeti büszkeséget ébresztették benne.

Ennek megfelelően a sportágak népszerűségi listáján mindkét rangosztályban a labdarúgás áll az első helyen mintegy 41%-os részesedéssel, nagyjából ugyanekkora részarányt képviselnek a klasszikus magyar sikersportágak (atlétika, birkózás, úszás, vívás), s jól szerepelnek az új nemzetközi diadalokat hozó sportok is (asztalitenisz, vízilabda). Ugyanakkor feltűnően alulreprezentált például a torna, holott a testnevelési órákon és a sportegyesületekben a testgyakorlás e formáját országsszerte nagyon sokan művelték. Ám mivel a torna modern versenyrendszere Magyarországon még a férfiaknál is éppen csak kialakulóban volt – a nőknél pedig csak csapatversenyt rendeztek, ahol a művészi mozdulatok domináltak, s az akrobatika teljességgel ismeretlen volt –, egyelőre nem volt különösebben vonzó a közönség számára mint „látványsport”. Igaz, e téren néhány év alatt komoly változás ment végbe. (Vesd össze 14–15. táblázat.)

A táblázatban látható tört értékek arra utalnak, hogy némelyik versenyző több sportágban is bajnoki címet nyert vagy bajnoki szintű teljesítményt nyújtott, s népszerűségének alakulásában – feltételezésünk szerint – e sportágak mindegyikének szerepe volt. Ilyen esetben valamennyi sportágat azonos súllyal vettük számításba. A sportágak „halmazása” egyébként – az ekkor még szinte kötelezően „kétlaki” úszó-vízilabdázókat leszámítva – jellemzően a hagyományos elit és középosztályi sportok (atlétika, evezés, korcsolyázás, tenisz) esetében figyelhető meg, s a századforduló *all rounder* ideáljának öröksége volt.

8. táblázat: A legnépszerűbb versenyzők által művelt sportágak megoszlása⁵⁴

Sportág	Sportolók	
	1-100.	101-197.
Labdarúgás	41	40
Atlétika	22,33	18,83
Úszás	6,5	15,5
Vívás	6	3
Birkózás	5	5
Kerékpározás	3	2

⁵⁴ Ha valamelyik sportoló több sportágban is kitűnő teljesítményt nyújtott (például bajnoki címet szerzett vagy válogatott, illetve csúcstartó volt), e sportágakat azonos súllyal (2 sportág esetén 0,5-ös, 3 sportág esetén 0,33-as szorzóval) vettük figyelembe.

Sportág	Sportolók	
	1-100.	101-197.
Vízilabdázás	3	2
Autó-motorsport	2,5	1
Asztalitenisz	2	3
Tenisz	2	0
Evezés	1,5	0,5
Sportlövészet	1	2
Ökölvívás	1	1
Öttusa	0,83	0
Sízés	0,5	1
Gyorskorcsolyázás	0,5	0
Műkorcsolyázás	0,5	0
Sportrepülés	0,5	0
Gyeplabdázás	0,33	0,33
Műugrás	0	1
Torna	0	0,5
Jégkorongozás	0	0,33
Összesen	100	97

A sportolók egyesületi hovatartozása

Az alábbi táblázatban azon egyesületek teljes, illetve rövidített nevét tüntettük fel, ahol a legnépszerűbb sportolók a szavazás idején igazolt versenyzők voltak. (A lista élén álló egyesületekről korábban már szoltunk. *Lásd 2. táblázat.*) Néhány sportoló esetében előfordult, hogy különböző sportjaikat más és más klubokban művelték. Ilyen esetben – csakúgy mint a sportágak rangsorolásánál – valamennyi egyesületet azonos súllyal vettünk számításba.

9. táblázat: *A legnépszerűbb sportegyesületek rangsora*⁵⁵

Rövidítés	Egyesület teljes neve	Sportolók	
		1-100.	101-197.
MAC	Magyar Athletikai Club (Budapest)	17,5	7,5
Ferencvárosi FC	Ferencvárosi Futball Club (anyaegylet: Ferencvárosi TC, Budapest)	9	5
Hungária FC	Hungária Futball Club (anyaegylet: MTK, Budapest)	9	4
BEAC	Budapesti Egyetemi Atlétikai Club	7	9
Újpest FC	Újpest Futball Club (anyaegylet: Újpesti TE, Budapest)	7	8,5
MTK	Magyar Testgyakorlók Köre (Budapest)	6	10
Ferencvárosi TC	Ferencvárosi Torna Club (Budapest)	5	6
Sabaria LSz	Sabaria Labdarúgók Szövetsége (anyaegylet: Szombathelyi Atlétikai Klub)	5	2

⁵⁵ Ha valamelyik sportoló a szavazás idején két egyesületben is általános ismertséget szerző működést fejtett ki, mindkét egyesületet 0,5-ös szorzóval vettük számításba. A listában 146. helyén szereplő „Kann Béla labdarúgó” és a 171. helyre sorolt „Simon kerékpáros” egyesületi hovatartozását nem sikerült megállapítanunk.

Rövidítés	Egyesület teljes neve	Sportolók	
		1-100.	101-197.
BBTE	Budapesti (Budai) Torna Egylet	3	3
Újpesti TE	Újpesti Torna Egylet	2	5
Nemzeti SC	Nemzeti Sport Club (Budapest)	2	4
Bástya FC	Bástya Football Club (anyaegylet: Szegedi AK)	2	1
KMAC	Királyi Magyar Automobil Club (Budapest)	2	1
Vasas FC	Vasas Football Club (anyaegylet: Vas- és Fémmunkások Sport Clubja, Bp.)	2	1
Tisza István VC	Tisza István Vívó Club (Budapest)	2	0
MAFC	Műegyetemi Atlétikai és Football Club (Budapest)	1	2
OMGE	Országos Magyar Galamblovó Egyesület (Budapest)	1	2
Budai „33” FC	Budai „33” Football Club (anyaegylet: „33” Football Club)	1	1
Erzsébetfalvai TC	Erzsébetfalvai Torna Club (Pestszenterzsébet)	1	1
BKE	Budapesti Korcsolyázó Egylet	1	0,5
BSE	„Budapest” Sport Egyesület	1	0
BTC	Budapesti Torna Club	1	0
BTK	Budapesti Testgyakorlók Köre	1	0
Erzsébetvárosi SC	Erzsébetvárosi Sport Club (Budapest)	1	0
FC Barcelona	Football Club Barcelona	1	0
Jóbarát KK	Jóbarát Kerékpáros Kör (Budapest)	1	0
Juventus FC	Juventus Football Club (Torino)	1	0
Kispest FC	Kispest Football Club (anyaegylet: Kispesti Atlétikai Club)	1	0
LASE	Ludovika Akadémia Sport Egyesület (Budapest)	1	0
MNVC	Magyar Női Vívó Club (Budapest)	1	0
MOVE Egri SE	Magyar Országos Véderő Egylet Egri Sport Egyesülete	1	0
MSE	Műegyetemi Sportrepülő Egyesület (Budapest)	1	0
Nemzeti VC	Nemzeti Vívó Club (Budapest)	1	0
Neptun BEE	Neptun Budapesti Evezős Egylet	1	0
Hungária EE	Hungária Evezős Egylet (Budapest)	0,5	0
MOVE Ceglédi SE	Magyar Országos Véderő Egylet Ceglédi Sport Egyesülete	0	3
III. ker. TVAC	III. ker. Torna, Vívó és Athletikai Club (anyaegylet: III. ker. TVE, Bp.)	0	2
MTE	Munkás Testedző Egyesület (Budapest)	0	2
Nemzeti FC	Nemzeti Football Club (anyaegylet: Nemzeti Sport Club, Budapest)	0	2
Bak FC	Bak Football Club (anyaegylet: Budapesti Athletikai Klub)	0	1,5
Bajai SE	Bajai Sport Egyesület	0	1
Harghita	Harghita (Székelyudvarhely)	0	1
III. ker. TVE	III. ker. Torna és Vívó Egylet (Budapest)	0	1
JÖSSZE	Jászapáti „Összetartás” Sport Egylet	0	1
KAE	Kereskedők Atlétikai Egyesülete (Budapest)	0	1
MŰE	Magyar Úszó Egyesület (Budapest)	0	1
Szegedi AK	Szegedi Atlétikai Klub	0	1
Szegedi ÚE	Szegedi Úszó Egylet	0	1
Terézvárosi TC	Terézvárosi Torna Club (Budapest)	0	1
Újpesti MTE	Újpesti Munkás Testedző Egylet	0	1
VAC	Vívó és Atlétikai Club (Budapest)	0	1
Ismeretlen		0	2
Összesen		100	97

A sportegyesületek székhelyének országos megoszlását szemügyre véve azonnal feltűnik a fővárosi klubok elsöprő fölénye. Míg korábban azt láttuk, hogy a közkedveltség csúcsára jutó versenyzők közül minden második született a fővárosban (lásd 6. táblázatot), az alábbi összesítésből kiderül, hogy ugyanezen versenyzők 79%-a budapesti – 90%-a pedig „nagy-budapesti” – egyesületben tudta kiteljesíteni pályafutását. A népszerűségi lista 101–197. helyén végzett sportolók egyesületi hovatartozása hasonló arányokat mutat (70,1%, illetve 86,6%). (Ebben nyilván az is nagyban közrejátszott, hogy a szavazásban – minden valószínűség szerint – jórészt a főváros sportkedvelők vettek részt.) Külföldről ugyanakkor szinte lehetetlen volt a legnépszerűbbek közé kerülni. Ez csak az FC Juventus színeiben frissen bajnoki és gólkirályi címet szerzett Hirzer Ferencnek (79.) és az FC Barcelona istenített csodakapusának, Plattkó Ferencnek (92.) sikerült. Az 1926 nyarán Székelyudvarhelyre hazaköltözött – s a területi bajnokságban szereplő Harghita csapatát erősítő – Solymossy János (136.) még a BEAC-ban eltöltött évei alatt alapozta meg magyarországi népszerűségét. Szombathely csak a város profi futballcsapata, a Sabaria LSz fanatikusainak köszönhette viszonylag előkelő helyezését, s Szeged is elsősorban a Bástya FC elkötelezett szurkolóinak jóvoltából került fel a listára. Rajtuk kívül csak Eger tudott vidéki városként sportolót küldeni a „100-ak” közé – igaz, mindjárt az első helyre.

A főváros a későbbiekben is döntő szerepet játszott az élsportban, s minél magasabb szintű versenyeket tekintünk, a budapesti klubok eredményessége annál inkább szembeötlő. Ezt az aránytalanságot a korabeli országos sportvezetők sem nézték jó szemmel. Az 1936-os berlini olimpiai játékokon szereplő magyar küldöttség teljesítményét értékelő jelentés például alapvető változtatásokat sürgetett a versenysport országos intézményhálózatának átalakítására. Az olimpiai eredmények összegzése ugyanis megmutatta, hogy a vidéki versenysport szinte fuldoklik: *„Olimpiai szereplésünk szomorú része, hogy az olimpián tulajdonképpen nem Magyarország sportja szerepelt, hanem amit ott láttunk, a 19/20 részben Budapest és a vele sport tekintetében egynek tekinthető Újpest, vagyis az ország népessége 1/8 részének sportja volt.”*⁵⁶

10. táblázat: A legnépszerűbb sportegyesületek országos megoszlása

Egyesület székhelye	Sportolók	
	1-100.	101-197.
„Nagy-Budapest”	90	84
Budapest	79	68
Kispest	1	0
Pestszenterzsébet	1	1
Újpest	9	15
Vidék	8	10
Baja	0	1
Cegléd	0	3
Eger	1	0
Jászapáti	0	1
Szeged	2	3
Szombathely	5	2
Külföld	2	1
Olaszország	1	0
Románia	0	1
Spanyolország	1	0
Ismeretlen	0	2
Összesen	100	97

⁵⁶ MOLDOVÁNYI, 1937a. 141. Önálló kiadványként lásd MOLDOVÁNYI, 1937b. 39.

A *100-ak könyve* rövid életrajzai említést tesznek azokról az egyesületekről is, amelyekben a sportolók korábban megfordultak, illetve ahol egyéb sportjaiknak hódoltak. Ezen – sajnos valószínűleg eléggé hiányos – adatok alapján egy „másodlagos” listát is készítettünk. Azt feltételeztük ugyanis, hogy a szavazás során még a klubsovinizmustól átítatott szurkolók egy része is hajlandó volt valamely rivális egyesület sportolójára szavazni, ha kedvence korábban az ő színeit képviselte. (A népszerűségi lista 4. helyén álló Schlosser Imre például korábban 9 évig az FTC, majd 6 évig az MTK labdarúgója volt – a két egyesületben ekkor 6-6 bajnoki címet szerzett –, majd néhány évi külföldi vándorút után 1926 őszén tért vissza – immár a Ferencvárosi FC profi csapatába. Nehéz volna elképzelni, hogy az ekkor újra zöld-fehérben játszó Schlosserre adott szavazatok között ne lettek volna ott a kék-fehér hívek voksai is.)

E kiegészítő adatokból kibontakozik – ha nem is túlságosan éles kontúrokkal – a magyarországi sportegyesületek „második vonala”: patinás egyetemi klubok, kisebb polgári sportegyletek, vidéki klubok, munkás-sportegyesületek és gyári csapatok, amelyek nemigen bírtak igazi sztárokkal, de kisebb-nagyobb szerepet játszhattak több sportszínre karrierjének elindításában, s ezzel – közvetve – hozzájárultak eredményességük és népszerűségük megalapozásához.

Az egyesületek hatékonyságának és népszerűségének e másodlagos rangsorából az adatok nagy szórtsága és hiányos volta miatt csak a legjobbakat említjük. A listát az MTK vezeti, amelynek 5 egykori sportolója (atléták, labdarúgók, úszó-vízilabdázók) került be a százas lajstromba. Óbuda két patinás egyesületéből (III. kerületi TVE: 4 fő, Óbudai Torna Egylet: 1 fő) csak egykori labdarúgók jutottak be a legnépszerűbbek közé. Az egyetemi klubok (BEAC: 4 fő, MAFC: 1 fő) az atléták, a birkózók és a labdarúgók „kinevelésében” jeleskedtek. A MAC (4 fő) a legváltozatosabb sportágakban (labdarúgás, tenisz, úszás-vízilabdázás, vívás) segítette versenyzőinek előmenetelét. A „beszállítók” között feltűnnek a munkás-sportegyesületek (Famunkások SC, Húsiparosok SC, Munkás Testedző Egyesület, Újpesti MTE, Ungvári MTE, Vasas SC), és az üzemi klubok (Acélgyári SE, Globus TE, Hofherr-gyári Sport Club, Jutagyári TE, Testvériség SE, Törekvés SE). E zömmel munkásfiatalokat foglalkoztató sportegyletek egykori versenyzői közül összesen 18-an (atléták, birkózók és – főleg – labdarúgók) kerültek fel a „100-ak” listájára. Feltűnő ugyanakkor, hogy az FTC és az ÚTE csak 1-1 sportolóval szerepel ezen a listán. Mivel a két klub egyébként igen előkelő pozícióban szerepel az elsődleges rangsorban, ezt az eredményt csak úgy magyarázhatjuk, hogy az FTC és az ÚTE esetében volt a legerősebb a klub és a sportoló közötti ragaszkodás. Más szóval: ha valaki e két egyesület valamelyikének versenyzője lett, rendszerint itt jutott el karrierje és népszerűsége csúcsára is.

Sportoló nők

A rendelkezésre álló adatok lehetőséget adnak annak megvizsgálására, hogy a női sport milyen mértékben vált részévé a hazai sportéletnek, s hogy ezt mennyiben igazolta vissza a közvélemény ítélete. A szavazás során mindvégig 5-6 női sportoló neve szerepelt az első 100 között, s ez az arány a mezőny egészét tekintve is nagyjából állandó maradt. A *100-ak könyve* végül 5 hölgyversenyző életrajzát közölte, a 197 fős lajstromban 8 nő (4,06%) szerepelt, a február 7-én közzétett, 1189 nevet tartalmazó listán pedig 60 sportolónőt (5,05%) sikerült azonosítanunk.

Ez az arány ékesen bizonyítja a sportoló férfiak elsöprő fölényét, de azt is megmutatja, hogy a női sport ekkorra már polgárjogot nyert Magyarországon. A női test és lélek sportolásra való alkalmasságáról folyó vita lényegében már a 19. század végén eldőlt, de a női testgyakorlás legállhatatosabb ellenfelei még az 1920-as években is folytatták utóvédharcaikat. Jámbor László jezsuita atya fiktív unokahúgához írt életvezetési tanácsadó művében például csatlakozott ahhoz a véleményhez, mely szerint a sport „csak ürügy és alkalom, hogy sok idővesztéssel hódolhasson a nő a kacérkodásnak és a flört kísértékű kedvteléseinek”. Ezzel szemben „az igazi sport a házimunka, a háztartásban való szorgalmatoskodás. A lábizmok edzésére és az elhízás elkerülésére nincs jobb sport a lépcsőjárásnál. Hogy a mell és gerincoszlop is megerősödjék, erre nézve kitűnő sport a térdepelés és a súrolás, mert az ember közben még a kezével is dolgozik. A vállak gömbölyűvé tételére a seprővel való foglalkozás kitűnő eszköz, szintúgy a vödörök hordozása. A kenyérdagasztás az alsókart is fejleszti, egy órai mosás pedig egész heti tennisjátékot pótol.”⁵⁷

A páter gúnyolódása azonban a világháborút követően már ritka kivételnek számított; a női testgyakorlás általános társadalmi elismertséggel bírt, jöllehet a nők által űzött sportok köre viszonylag szűk volt, s az is igaz, hogy a versenyzéstől még sokan távol tartották volna a „gyengébb nemet”. A *Nemzeti Sport* szerkesztősége alaposan meg is lepődött a női sportolókra leadott szavazatok nagy számán, s váratlanul kitűnő szereplésüket annak tulajdonította, hogy a férfiak „túlzottan figyelmesek irántuk”.⁵⁸ A közvéleményben uralkodó volt az a felfogás, amely a nők versenyszerű sportolását nem tekintette a férfiakéhoz mérhető sportteljesítménynek, s inkább egyfajta jóindulatú leereszkedéssel szemlélte. Ezt a galantériát – amely az atyáskodás és a flört lehetőségét egyaránt magában rejtette, s amelyben voltaképpen a hagyományos férfi-nő viszonyrendszer tükröződött – a női sportolók többsége is elfogadta, sőt vissza is igazolta, például azzal, hogy a társasági érintkezésből ismert szokásokhoz hasonlóan a sportversenyeken is becenevét használta.

Az alábbi táblázat a sportolónők szavazati sorrendjét, sportágait és egyesületi hovatartozását tartalmazza. (Az első 197 közé be nem került versenyzőket a február 7-i lista alapján rangsoroltuk. A rájuk leadott szavazatok számát is e lajstrom alapján közöljük szögletes zárójelben.) A nevek mellett ezúttal igyekeztünk minden olyan sportágát feltüntetni, amelyet az illető sportolónő versenyszerűen művelt, s nem csupán az(oka)t, amely(ek)ben kiemelkedőt nyújtott. Bár az adatok minden bizonnyal némileg hiányosak, így is feltűnő, hogy a női sportolók körében is élt még valamelyest az *all round sportsmanship* ideálja.

⁵⁷ JÁMBOR, 1922. I. köt., 103. (Eredeti kiemelések.)

⁵⁸ *Nemzeti Sport*, 19. (1927. január 31.) 16. sz. 3. (Schlosser 1983, Bárány 1894, Barsi 1522, Orth 1456, Kehrling 1383 szavazattal áll a kedvencverseny élén.)

11. táblázat: A női sportolók népszerűségi rangsora⁵⁹

Helyezés	Név	Szavazat	Sportág	Egyesület	Helyezés		
					I. 24.	I. 31.	II. 7.
17.	Sipos Mancsi	5987	úszás vívás	Nemzeti SC BHVC	20.	14.	19.
30.	Durand Zsuzsi	4665	vívás tenisz sízés	MNV MAC	68.	42.	27.
34.	Péteriné Várady Ily	4410	tenisz	MAC	38.	32.	23.
38.	Stieber Lotti	4221	műkorcsolyázás úszás gyeplabdázás	BKE MAC MHC	71.	49.	26.
97.	Mednyánszky Mária	3271	asztalitenisz	MTK	39.	36.	53.
147.	Békessy Magda	2373	sízés evezés	MAC	–	154.	91.
154.	Szóke Kató	2015	úszás	MÚE	255.	120.	119.
161.	Molnár Ella	1708	úszás	Bajai SE	–	283.	296.
n. a.	Virág Évi	[198]	úszás	III. ker. TVE	124.	210.	177.
n. a.	Tary Gizella	[140]	vívás	Spárta AC	255.	191.	205.
n. a.	Keresztury Kamilla dr.	[121]	úszás	FTC	210.	220.	219.
n. a.	Delmár Walterné	[119]	autóversenyzés	KMAC	157.	190.	221.
n. a.	Székely Klári	[97]	?	?	–	–	235.
n. a.	Komáromi Márta	[93]	úszás	Nemzeti SC	–	419.	242.
n. a.	Wollemann Istvánné	[68]	asztalitenisz vívás	BBTE MNV	157.	302.	306.
n. a.	Sipos Annus	[64]	asztalitenisz	Nemzeti SC	255.	477.	312.
n. a.	Hecht Edit	[61]	műkorcsolyázás	BKE	–	336.	323.
n. a.	Ulrich Ilus	[53]	úszás	MÚE	–	617.	344.
n. a.	Fedák Ágota	[51]	úszás	Nemzeti SC	–	–	350.
n. a.	Dénes Irén	[47]	úszás	Nemzeti SC	–	–	358.
n. a.	Friedmann Lili	[47]	asztalitenisz	MTK	–	721.	358.
n. a.	Engel Edit	[42]	vívás	MNV	–	298.	380.
n. a.	Melegh Ilonka	[42]	úszás	III. ker. TVE	–	449.	380.
n. a.	Schönberger Erzszi	[39]	asztalitenisz	MTK	–	556.	393.
n. a.	Orbán Böske (Fodor Istvánné)	[37]	vívás	MNV	210.	336.	405.
n. a.	Belházy Bimbi	[35]	úszás	MÚE	–	511.	412.
n. a.	Kraszner Kató	[35]	úszás	Nemzeti SC	210.	419.	412.
n. a.	Déryné	[33]	tenisz	BBTE	–	304.	421.
n. a.	Kabdebó Ilus	[33]	úszás	Bajai SE	184.	392.	421.
n. a.	Bogen Erna	[29]	vívás	HTVK	–	–	452.
n. a.	Kraszner Vilma	[29]	úszás	MÚE	–	477.	452.
n. a.	Krencsey Mädy	[29]	tenisz	MAC	210.	371.	452.
n. a.	Baumgarten Magda	[23]	tenisz	FTC	–	721.	492.
n. a.	Förstner Klári	[23]	úszás múgrás	FTC	–	511.	492.
n. a.	Gyarmathy E.	[20]	?	?	–	371.	527.

⁵⁹ König Piroskát a *Nemzeti Sport* 1927. január 24-i száma az MTK, néhány 1926. évi versenytudósítás viszont a Nemzeti SC asztaliteniszezőjeként ismeri. Kontrollforrás híján ezt az ellentmondást nem tudtuk feloldani.

Helyezés	Név	Szavazat	Sportág	Egyesület	Helyezés		
					I. 24	I. 31.	II. 7.
n. a.	Vermes Magda	[20]	úszás	FTC	–	556.	527.
n. a.	Benkó Margit	[19]	úszás	PÚE	210.	477.	536.
n. a.	Schröder Lászlóné	[17]	tenisz	BLKE	–	419.	564.
n. a.	Tóth Sylvia	[15]	műkorcsolyázás	BKE	162.	497.	591.
n. a.	Szlávikné	[14]	?	?	–	511.	603.
n. a.	Gara Baba	[12]	gyeplabdázás	MAC	–	–	652.
n. a.	Löwengard Nelli	[12]	tenisz gyeplabdázás	MAC	–	–	652.
n. a.	Durand Cili	[10]	vívás	MNVC	–	449.	713.
n. a.	Lauberné	[10]	golf	MGC	–	617.	713.
n. a.	Mindszenty Mária	[10]	?	?	–	597.	713.
n. a.	Schönberger Lili	[10]	?	?	–	–	713.
n. a.	Sághy Ilus	[9]	úszás	DAC-HVSE	–	617.	727.
n. a.	Szemző Sarolta	[8]	?	?	–	511.	768.
n. a.	Vass Dusi	[8]	úszás	Nemzeti SC	–	556.	768.
n. a.	Gyarmathy Ilona	[7]	?	?	–	556.	815.
n. a.	König Piroska	[7]	asztalitenisz	Nemzeti SC MTK	255.	497.	815.
n. a.	Ádám Magda	[6]	?	?	–	–	867.
n. a.	Daný Baby	[5]	vívás	HTVK	–	617.	903.
n. a.	Gross Médi	[5]	tenisz	FTC	–	617.	903.
n. a.	Székely Lídy	[5]	?	?	–	–	903.
n. a.	Soós Jolán (Wienerné)	[4]	tenisz	FTC	–	617.	987.
n. a.	Szelnár Aladárné (Hausner Margit)	[3]	tenisz	?	–	617.	1029.
n. a.	Dános Annus	[1]	úszás	III. ker. TVE	–	–	1082.
n. a.	Macsay Adél	[1]	úszás	Nemzeti SC	–	–	1082.
n. a.	Rosner Emma	[1]	atlétika	MTE	–	–	1082.

Bár az adatok meglehetősen hiányosak, a sportágak és az egyesületi hovatartozás megoszlása jól nyomon követhető. A férfi versenyzők sportági rangsorával összevetve feltűnő a labdarúgás és az atlétika hiánya. Előbbit a nők egyáltalán nem művelték, utóbbiban pedig csak nagy ritkán rendeztek számukra versenyeket. Az ismert adatokból kitűnik, hogy a hölgyek elsősorban a test-test elleni küzdelmet nem igénylő sportokban versenyeztek, s a szavazóközönség leginkább az úszó-, tenisz-, vívó- és asztalitenisz-versenyekről ismerhette őket.

A női versenysport még a férfiakénál is erőteljesebben a fővárosra koncentrált. A budapesti egyesületek sportolónői mellett csupán 2 bajai és 1-1 győri, illetve soproni hölgyversenyző nevével találkozunk.

12. táblázat: A női versenyzők által művelt sportágak megoszlása

Sportág	Sportoló
Úszás	20,33
Tenisz	8,33
Vívás	7,33
Asztalitenisz	6
Műkorcsolyázás	2,33
Gyeplabdázás	1,83
Atlétika	1
Autóversenyzés	1
Golf	1
Evezés	0,5
Műugrás	0,5
Sízés	0,83
Ismeretlen	9
Összesen	60

13. táblázat: *A női sportolók egyesületeinek rangsora*

Rövidítés	Egyesület teljes neve	Sportolók
Nemzeti SC	Nemzeti Sport Club (Budapest)	7,5
Ferencvárosi TC	Ferencvárosi Torna Club (Budapest)	6
MAC	Magyar Athletikai Club (Budapest)	5,83
MNVC	Magyar Női Vívó Club (Budapest)	4
MTK	Magyar Testgyakorlók Köre (Budapest)	4
MÚE	Magyar Úszó Egyesület (Budapest)	4
III. ker. TVE	III. ker. Torna- Vívó Egylet (Budapest)	3
BKE	Budapesti Korcsolyázó Egylet	2,33
Bajai SE	Bajai Sport Egyesület	2
HTVK	Honvéd Tiszti Vívó Klub (Budapest)	2
BBTE	Budapesti (Budai) Torna Egylet	1,5
BLKE	Budapesti Lawn-Tennis és Korcsolya Egylet	1
DAC-HVSE	Dunántúli Atlétikai Club - Hungária Vasutas Sport Egyesület (Győr)	1
KMAC	Királyi Magyar Automobil Club (Budapest)	1
MTE	Munkás Testedző Egyesület (Budapest)	1
MGC	Magyar Golf Club (Budapest)	1
PÚE	Pannónia Úszó Egyesület (Sopron)	1
Spárta AC	Spárta Atlétika Club (Budapest)	1
BHVC	Budapesti Hölgyúszók Vívó Clubja	0,5
MHC	Magyar Hockey Club (Budapest)	0,33
	Ismeretlen	10
	Összesen	60

Kitekintés

Felmerülhet a kérdés, hogy a *Nemzeti Sport* szavazásán kirajzolódó rangsor mennyiben tükrözi a magyarországi sportéletben uralkodó erőviszonyokat, különös tekintettel a sportágak és az egyesületek hierarchiájára, valamint arra az egyenlőtlenségre, amely a férfiak és a nők, illetve a főváros és a vidék sportja között állt fenn. Olyan átfogó, megbízható adatok, amelyekből mindez megállapítható lenne, csak nagyon korlátozottan állnak rendelkezésre. Időben és relevanciában legközelebbi kontrollforrásként két olyan statisztikai kimutatást tudtunk felhasználni, amelyek az 1930-as évek első felében készültek a Magyar Királyi Statisztikai Hivatalban kérdőíves lekérdezés alapján.

Az első adatfelvétel 1932 végén indult, s a budapesti társadalmi egyesületek legfontosabb adatait rögzítette az egyesületek saját adatszolgáltatása alapján. Az 1936-ban közzétett eredmények szerint 1932-ben Magyarországon 1331 sportegyesület működött, ebből 340 Budapesten (25,54%), miközben a főváros lélekszáma (1 021 467 fő) az ország összlakosságának (8 778 812 fő) csak 11,64%-át tette ki. Taglétszám és anyagi erő tekintetében még ennél is jóval nagyobb volt a budapesti sportegyesületek fölénye. Országszerte 207 152 klubtagot tartottak nyilván, ebből a fővárosi egyesületek 91 828 fővel (44,33%) részesedtek. A budapesti sportklubok

bevételei (12 906 837 pengő) pedig elérték az összes magyarországi sportegyesület bevételeinek (15 772 551 pengő) 81,83%-át.⁶⁰

A másik összegzés a sportági szakszövetségek 1934. októberi adatszolgáltatása alapján készült és az egyes sportágak elterjedtségét vizsgálta.⁶¹ A felmérés azokra a sportolókra vonatkozott, akik a megelőző két évben részt vettek sportversenyeken, illetve akiknek versenyzésére még számítani lehetett. Az így nyert eredmények némileg bővebb bemutatást érdemelnek.

Az adatok összevetéséből kiderül, hogy a labdarúgás, az atlétika és az úszás nemcsak a *Nemzeti Sport* „kedvencversenyének” 197 fős népszerűségi listáját vezette (73,18%), hanem egyben a három legelterjedtebb sportág is volt (85,21%). Az is szembeszökő, hogy a nők az aktív versenyzők körében ugyanolyan alárendelt szerepet játszottak (5,29%), mint az 1927. évi népszerűségi rangsorban (5,05%). Feltűnő ugyanakkor a torna előkelő helyezése és magas részaránya (7,02%), amely a közönségszavazatok listáján még az utolsók között szerepelt (0,25%). (*Vesd össze* 8., 12. és 14. táblázat.) Ennek legfőbb oka – mint említettük – a tornasport versenyrendszerének viszonylagos kialakulatlansága volt, aminek következtében a magyar tornászok mind a látványos szórakoztatással, mind a nemzetközi sikerekkel adósak maradtak.

Ez azonban az 1920-as évek végétől jelentősen megváltozott. A magyar női tornasport alapjait lényegében az 1928. évi amszterdami olimpián való részvétel vetette meg. A 16 hölgytornászból, nagyrészt testnevelő-tanárnőkből álló csapat előadása művészi volt ugyan, de kissé idejétmúlt is. A versenyen kívüli bemutatón nagy tetszést aratott a „festői, színpompás magyar ruhákban ellejtett díszpalotással”, a csapatversenyben azonban – gyenge szergyakorlatai miatt – végül lemaradt a dobogóról. Ám 1931-ben Magyarországon kiírták az első országos bajnokságot, s lassan megindult a felzárkózás a nemzetközi színvonalhoz.⁶² A férfiak hosszú évek eredménytelensége után az 1930-as világbajnokságról és az 1932-es olimpiáról összesen 3-3 arany-, illetve ezüstéremmel tértek haza, ami közrejátszott abban, hogy Budapest elnyerte az 1934. évi tornász-világbajnokság rendezési jogát. A férfiak itt gyengén szerepeltek, a nők viszont két ezüstérmet szereztek. Mindez jelentősen növelte a tornasport elismertségét, s különösen a nők körében a versenyzők számának látványos növekedését eredményezte, ami a táblázat adataiban is tetten érhető.

Hasonló fejlemények történtek az uszodai sportokban is. Az olimpiákon (1928, 1932), valamint az Európa-bajnokságokon (1927, 1931, 1934) és a főiskolai világbajnokságokon (1927, 1928, 1930, 1933, 1935) a magyar úszók és vízilabdázók egyre-másra szállították a győzelmeket – ekkor alakult ki a magyar vízilabdasport hegemoniája is –, ami jelentősen növelte e két sportág hazai népszerűségét, versenyzőinek számát. Ráadásul 1930 decemberében végre megnyitotta kapuit a margitszigeti Nemzeti Sportuszoda, amely a nyitvatartási idő okos megosztásával egyszerre tudta kielégíteni a versenyzők, a fővárosi diákság és a nagyközönség igényeit.

Ugyancsak kiolvasható az alábbi táblázatból, hogy nagyon eltérő volt a férfi és a női versenysport belső szerkezete. A nők néhány nagy erő kifejtést és kitartást igénylő sportágat egyáltalán nem műveltek, viszont a társasági jellegű sportokban

⁶⁰ DOBROVITS, 1936. 97. Az 1932 közepére számított országos és budapesti népességi adatokhoz lásd THIRING, 1937. 548.; ILLYEFALVI, 1936. 80.

⁶¹ GHIMESSY, 1935. (A táblázatokat lásd a 136–137. és a 139. oldalon.)

⁶² BUDAI, 1940. 642–643. (Idézet a 642. oldalról.)

(asztalitenisz, golf, korcsolyázás, sízés, tenisz) mindenütt nagy arányban voltak jelen. A női sportot azonban mégis a torna (47,07%) és az úszás (31,46%) uralta (azaz a versenyzők közel négyötöde e két sportágat művelte), ami részben az iskolai testnevelés, részben a hagyományos magyarországi fürdőkultúra hatását mutatja, egyben pedig azt is, hogy – paradox módon – még a versenyszerű női testgyakorlásnak is inkább ezek a sportélettől bizonyos értelemben elkülönülő intézmények adták az erősebb impulzust, nem pedig az önálló struktúrával rendelkező versenysport. Az atlétika viszonylag széles elterjedtsége (7,94%) a legutóbbi évek fejleménye volt, s szintén az amszterdami olimpia játszott benne szerepet, ahol először szerepelt a játékok programjában a női atlétika, amit Magyarországon addig főként a munkás-sportegyesületekben műveltek. A tenisz közkedveltsége (5,46%) ezzel szemben a 19. század végére nyúlik vissza, amikor e sport kimondottan női szórakozásnak számított, mivel a férfiak – ekkor még – nem tekintették komoly játéknak. (Az 1894-ban rendezett első nyílt – tehát férfiak számára is nyitott – országos teniszbajnokságot is egy hölgy, Pálffy Paulina grófnő nyerte.) A kézilabdázás viszonylagos népszerűsége (2,51%) ellenben megint csak újabb keletű volt. Az 1920-as évek közepén meghonosodó labdajáték elterjesztésében részben az iskoláknak, részben a munkás- és cégsportegyleteknek volt nagy szerepük.

A táblázat egyes nagy népszerűségnek örvendő sportágakat nem tüntet fel. Teljesen kimaradtak például a technikai sportok, valamint a sportlövészet, néhány sportág adatait pedig minden bizonnyal a rokonsportok állományában tüntették fel: a vízilabdázókat így valószínűleg az úszók, az öttusázókat az atléták, a jégkorongozókat pedig a korcsolyázók között kell keresnünk.

14. táblázat: A férfi és női versenyzők megoszlása sportáganként (1934)

Sportág	Összes versenyző		Férfi versenyzők		Női versenyzők		Nemek megoszlása	
	fő	%	fő	%	fő	%	férfi (%)	nő (%)
Labdarúgás	62 493	54,72	62 493	57,78	–	–	100,00	–
Atlétika	26 557	23,25	26 077	24,11	480	7,94	98,19	1,81
Úszás	8 265	7,24	6 363	5,88	1 902	31,46	76,99	23,01
Torna	8 014	7,02	5 168	4,78	2 846	47,07	64,49	35,51
Birkózás	1 965	1,72	1 965	1,82	–	–	100,00	–
Tenisz	1 065	0,93	735	0,68	330	5,46	69,01	30,99
Gyeplabdázás	829	0,73	787	0,73	42	0,69	94,93	5,07
Asztalitenisz	818	0,72	705	0,65	113	1,87	86,19	13,81
Ökölvívás	771	0,68	771	0,71	–	–	100,00	–
Kerékpározás	758	0,66	758	0,70	–	–	100,00	–
Evezés	709	0,62	709	0,66	–	–	100,00	–
Vívás	647	0,57	598	0,55	49	0,81	92,43	7,57
Kézilabdázás	610	0,53	458	0,42	152	2,51	75,08	24,92
Sízés	430	0,38	358	0,33	72	1,19	83,26	16,74
Golf	169	0,15	128	0,12	41	0,68	75,74	24,26
Korcsolyázás	102	0,09	83	0,08	19	0,31	81,37	18,63
Összesen	114 202	100,00	108 156	100,00	6 046	100,00	94,71	5,29

Ami a versenysportolók országos megoszlását illeti, az alábbi táblázat adatai szintén a főváros jelentős fölényét mutatják. Miközben 1934-ben Budapest népessége (1 060 431 fő) az ország összlakosságának (8 957 586 fő) 11,84%-át tette ki, a versenysportolók között a fővárosi klubok tagjainak aránya 44,11% volt, ami 3,7-szeres túlreprezentáltságot mutat. Még nagyobb volt az aránytalanság, ha csak a hölgyversenyzőket tekintjük: a budapesti klubok a magyarországi női sportolók 67,68%-át foglalkoztatták (4092 fő), ami 5,7-szeres felülreprezentáltságnak felel meg.⁶³

A fővárosban ráadásul szélesebb volt a versenyszerűen űzhető sportok köre – a golf és a kézilabdázás ekkor vidéken teljesen ismeretlen volt –, s jóval több olyan „életképes” sportág volt, amelyet viszonylag nagy számú versenyző űzött. A fővárosban 8, vidéken 5 olyan sportág volt, amely a versenyzők legalább 1%-át foglalkoztatta. Igazi „városi sportnak” számított például az úszás – ebben közrejátszott a vidéki uszodák hiánya –, valamint az olyan, jellemzően a középosztály által űzött sportok, mint az asztalitenisz, az evezés, a gyeplabdázás, a sízés és a vívás. Vidéken ezzel szemben jóval nagyobb volt az alapvető, kevésbé „kifinomult” sportágak elterjedtsége: a labdarúgók, atléták és tornászok részaránya itt 91,43% volt az összes versenyző között, míg Budapesten „csak” 80,3%. Érdekes módon még az olyan nyersebb sportok esetében is szembeszökő volt a vidéki egyesületek lemaradása, mint a birkózás vagy az ökölvívás, amelyek egyébként az alsóbb néprétegek számára elérhetőbbek voltak, s a fővárosban is főként alsó-középosztályi és munkásfiatalok gyakorolták.

15. táblázat: A fővárosi és vidéki versenyzők megoszlása sportáganként (1934)

Sportág	Budapesti versenyzők				Vidéki versenyzők				Országrészek megoszlása	
	férfiak		nők		férfiak		nők		Bp. (%)	vidék (%)
	fő	%	fő	%	fő	%	Fő	%		
Labdarúgás	25 120	54,27	–	–	37 373	60,41	–	–	40,20	59,80
Atlétika	9 895	21,38	388	9,48	16 182	26,15	92	4,71	38,72	61,28
Úszás	3 605	7,79	1 206	29,47	2 758	4,46	696	35,62	58,21	41,79
Torna	2 153	4,65	1 892	46,24	3 015	4,87	954	48,82	50,47	49,53
Birkózás	1 104	2,39	–	–	861	1,39	–	–	56,18	43,82
Tenisz	404	0,87	180	4,40	331	0,53	150	7,68	54,84	45,16
Gyeplabdázás	582	1,26	42	1,02	205	0,33	–	–	75,27	24,73
Asztalitenisz	443	0,96	87	2,12	262	0,42	26	1,33	64,79	35,21
Ökölvívás	619	1,34	–	–	152	0,25	–	–	80,29	19,71
Kerékpározás	422	0,91	–	–	336	0,54	–	–	55,67	44,33
Evezés	585	1,26	–	–	124	0,20	–	–	82,51	17,49
Vívás	373	0,81	23	0,56	225	0,36	26	1,33	61,21	38,79
Kézilabdázás	458	0,99	152	3,71	–	–	–	–	100,00	0,00
Sízés	319	0,69	69	1,69	39	0,06	3	0,15	90,23	9,77
Golf	128	0,28	41	1,00	–	–	–	–	100,00	0,00
Korcsolyázás	76	0,16	12	0,29	7	0,01	7	0,36	86,27	13,73
Összesen	46 286	100,00	4 092	100,00	61 870	100,00	1 954	100,00	44,11	55,89

⁶³ A tanulmányból nem derül ki egyértelműen, hogy a fővárosi adatok a budapesti vagy a majdani Nagy-Budapest területén működő sportegyesületek versenyzőire vonatkoznak. Vö. GHIMESY, 1935. Az 1934 közepére számított országos és budapesti népességi adatokhoz lásd THIRRING, 1937. 548.; ILLYEFALVI, 1936. 80. A későbbi Nagy-Budapesthez tartozó települések lakossága az 1930 végén megtartott népszámlálás adatai szerint 1 442 869 fő volt, az ország akkori lakosságának 16,61%-a. ACSÁDI-KLINGER, 1965. 87. A budapesti sportolók felülreprezentáltsága ez esetben 2,7-szeres, a női sportolóké 4,1-szeres.

A magyarországi sportéletben mutatkozó belső aránytalanságok alaposabb vizsgálata tehát mind a férfi–nő, mind a főváros–vidék ellentét esetében azt mutatja, hogy az intézményes testgyakorlás magasabb szintjei felé haladva (iskolai testnevelés → versenysport → élsport) egyre nő a hierarchizáltság, más szóval: fokozatosan növekszik a fölényhelyzetben lévők (férfiak, fővárosi sportolók) előnye. Az 1934. évi sportstatisztikában a női versenyzők részaránya 5,29%, az 1927. évi népszerűségi verseny első 197 helyezettje között 4,06%, a vidéki versenyzőké pedig ugyanezen adatok alapján 55,89%, illetve 22,84% volt.

A férfiak kiváltságos helyzetét erősítette, hogy több sportág közül választhattak, viadalaik iránt nagyobb volt az érdeklődés, több hazai és nemzetközi versenyt rendeztek részükre és hosszabb volt sportpályafutásuk is, hiszen a családalapítás kevésbé – vagy egyáltalán nem – akadályozta őket a versenyzésben. Ennek következtében a sportlapokban is túlnyomórészt a férfi versenyzők neve forgott, a nők csak elvétve kerültek be a híradásokba.

Budapest pedig annak köszönhette látványos fölényét a hazai sportéletben, hogy itt jóval több nagy sportegyesület működött, ezek jobb anyagi háttérrel rendelkeztek, jobb edzőket tudtak alkalmazni, sportolók több színvonalas versenyen vettek részt, nagyobb közönség előtt – ekkoriban valamennyi Magyarországon rendezett nemzetközi versenynek és az országos viadatok többségének Budapest adott otthont –, s mindehhez a fővárosban több színvonalas sportlétesítmény állt rendelkezésre. Egy 1935. augusztusi felmérés szerint az ország 2937 sportlétesítménye közül 731 volt Budapesten (24,89%), ami a lakosságszámhoz viszonyítva több mint kétszeres felülreprezentáltságra utal.⁶⁴

Könnyen belátható, hogy ezeket az előnyöket főként a legmagasabb színvonalon versenyző élsportolók tudták kihasználni.

Felhasznált irodalom és rövidítések

ACSÁDI-KLINGER

1965 ACSÁDI GYÖRGY – KLINGER András: *Magyarország népesedése a két világháború között*. Szerk.: SZABADY Egon. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1965.

ANTAL-SASS

1981 ANTAL Zoltán – SASS Tibor: *A magyar sport kézikönyve*. Budapest, Sport, 1981.

BÁRÁNY

1984 BÁRÁNY István: *Versenyyben Tarzannal. Bárány István sporttörténetei*. Budapest, Sportpropaganda, [1984].

BARANYECZ

1991 *Kerékpáros almanach, 1894–1990*. Összeáll.: BARANYECZ András. [Budapest, Bici-Tour, 1991.]

⁶⁴ MIKE, 1937. 13–14. Az adatfelvétel szerint Magyarországon ekkor összesen 6882 sportlétesítmény működött, a szerző azonban – helyesen – kihagyta az összehasonlításból a „kisegítő jellegű sportpálya (tér)” és a „kispuskalőtér (céllovópálya)” kategóriába eső létesítményeket, mivel ezek „csaknem kizárólag a »kis- és nagyközségek« leventéinek és polgári lövészegyesületi fiatalságának sportcéljaira szolgálnak”. (Idézet a 14. oldalról.)

BUDAI

1940 BUDAI Anna: Magyar tornászok Olaszországban. *Testnevelés*, 13. (1940) 8. sz. 641–652.

DOBROVITS

1936 DOBROVITS Sándor: *Budapest egyesületei*. Budapest, Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala, 1936.

FEKETE

1963 FEKETE Pál: *Orth és társai...* (Orth György – Schlosser Imre – Zsák Károly.) Budapest, Sport, 1963.

GHIMESSY

1935 GHIMESSY László: A magyar versenyző sportolók statisztikája. *Magyar Statisztikai Szemle*, 13. (1935) 2. sz. 134–151.

HAVAS

1982 HAVAS László: *A magyar sport aranykönyve*. 5., javított és bővített kiad. Budapest, Sport, 1982.

HORVÁTH

1939 HORVÁTH Barna: *A közvélemény ellenőrzése*. Szeged, A Szegedi Ferenc József-Tudományegyetem Barátainak Egyesülete, 1939.

1942 HORVÁTH Barna: *A közvélemény vizsgálata*. Kolozsvár, Kolozsvári Ferenc József-Tudományegyetem, 1942.

HUSZADIK SZÁZAD

1917 *A zsidókérdés Magyarországon. A Huszadik Század körkérdése*. 2. kiad. Budapest, Társadalomtudományi Társaság, 1917.

ILLYEFALVI

1936 *Budapest székesfőváros statisztikai évkönyve. XXIV. évf. 1936*. Szerk.: ILLYEFALVI I. Lajos. Budapest, Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala, 1936.

JÁMBOR

1922 Jámbor László SJ: *Levelek hugomhoz. Gondolatok és tanácsok katolikus leányok számára*. I–II. kötet. Budapest, k. n., 1922.

KANN

1926 KANN Ferenc: *A vízipóló-sport ismertetése. A vízipóló-sport eredete és magyar vonatkozása története. A vízipóló szabályai, azok magyarázata és a vízipóló biráskodás*. Budapest, Goldmann, 1926.

KOZÁK

1994–95 *Ki kicsoda a magyar sportéletben? (Sportolók, edzők, sportvezetők, sportújságírók, sportorvosok, sportszakemberek.)* I–III. kötet. Szerk.: KOZÁK Péter. Szekszárd, Babits, 1994–1995.

MSSz

1926 A magyar aranykorona és papírkorona értékviszonya az 1914–1926. években. *Magyar Statisztikai Szemle*, 4. (1926) 12. sz. 752–754.

1927 A pengő aranyértéke papírkoronában havi átlagokban 1914–1926. *Magyar Statisztikai Szemle*, 5. (1927) 1. sz. 77.

MIKE

1937 MIKE Gyula: *Budapest székesfőváros sportlétesítményei 1935-ben*. Budapest, Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala, 1937.

MOLDOVÁNYI

- 1937a MOLDOVÁNYI István: A berlini olimpiai játékok. *Testnevelés*, 9. (1937) 2. sz. 104–142.
1937b MOLDOVÁNYI István: *Magyarország a berlini olimpiai játékokon. Dr. Moldoványi István, az OTT II. szakbizottságának elnöke, a berlini olimpián szerepelt magyar csapat központi vezetője hivatalos jelentése.* Budapest, Országos Testnevelési Tanács, 1937.

NEMZETGYŰLÉS

- 1922–26 Az 1922. évi június hó 16-ára hirdetett Nemzetgyűlés Naplója. I–XLVI. kötet. Budapest, Athenaeum, 1922–1926.

NEMZETI SPORT

- 1927 NEMZETI SPORT szerkesztősége: *100-ak könyve. Száz magyar versenyző írásban és képen.* Budapest, Nemzeti Sport, 1927.

PÁLFY–VACHÓ

- 1924 *Fekete könyv. A vezetőség tagjai s a játékosok nyilatkozatai a magyar olympiai válogatott csapat párisi vereségének okairól.* Összeáll.: PÁLFY György – VACHÓ János. Budapest, k. n. [1924].

PINCZÉS

- 1925 *A Magyar királyi Csenedőrség zsebkönyve, 1925.* Szerk.: PINCZÉS Zoltán. Budapest, Csenedőrségi Lapok, 1925.
1927 *A Magyar királyi Csenedőrség zsebkönyve, 1927.* Szerk.: PINCZÉS Zoltán. Budapest, Csenedőrségi Lapok, 1927.

SKAPER

- 2008 SKAPER Brigitta: Magyar filmsztárok a két világháború közötti Magyarországon. *Médiakutató*, 9. (2008) 3. sz. 111–122.

SZEGEDI

- 2003 SZEGEDI Péter: Az első cipőzsinórnál kezdődött... A magyar hivatásos futball születése. *Korall*, 4. (2003) 13. sz. 163–183.

THIRRING

- 1937 THIRRING Lajos: Magyarország lélekszámának és nyers népmozgalmi arányszámainak számítási módjai s alakulásuk 1930 óta. *Magyar Statisztikai Szemle*, 15. (1937) 6. sz. 545–549.

ÚJ IDŐK

- 1902 Az Erzsébet-emlékmű pályázata és a közönség. In: *Új Idők*, 9. (1902. április 20.) 17. sz. 359–363.

ÚJSÁGKATALÓGUS

- 1926 *Magyarország újság katalógusa.* Budapest, Rudolf Mosse Részvénytársaság Hirdetési Osztálya, [1926].

ZEIDLER

- 2008 *Trianon.* Szerk.: ZEIDLER Miklós. 2., javított kiad. Budapest, Osiris, 2008. (*Nemzet és emlékezet*)

Függelék

3. táblázat: A sportolók népszerűségi rangsora

Helyezés	Név	Szavazat	Sportág	Egyesület	Helyezés			
					I. 24.	I. 31.	II. 7.	II. 27.
1.	Bárány István	11 405	úszás	MOVE Egri SE	1.	2.	1.	1.
2.	Orth György	11 363	labdarúgás	Hungária FC	4.	4.	11.	2.
3.	Fogl II. Károly (később: Fogoly)	10 984	labdarúgás	Újpest FC	3.	9.	4.	3.
4.	Schlosser Imre	10 865	labdarúgás	Ferencvárosi FC	2.	1.	6.	4.
5.	Barsi László (szül. Tomasek)	10 557	atlétika	BBTE	5.	3.	2.	5.
6.	Kohut Vilmos (szül. Kohaut)	9 002	labdarúgás	Ferencvárosi FC	8.	6.	13.	6.
7.	Somfai Elemér (szül. Stromfeld)	8 219	atlétika, öttusa	MAC	6.	8.	3.	7.
8.	Zsák Károly	7 870	labdarúgás	Budai „33” FC	10.	7.	8.	8.
9.	Darányi József (szül. Darany)	7 861	atlétika	MAC	16.	10.	10.	9.
10.	Varga Béla dr.	7 671	birkózás	MAC	24.	15.	7.	10.
11.	Kehrling Béla	7 540	tenisz, asztalitenisz	MAC	6.	5.	5.	11.
12.	Takács II. József	7 026	labdarúgás	Vasas FC	31.	20.	24.	12.
13-14.	Pataki Mihály	7 024	labdarúgás	Ferencvárosi FC	17.	13.	17.	13.
13-14.	Szepes Béla (szül. Strauch)	7 024	atlétika, sízés	MAC	9.	11.	9.	13.
15.	Fogl III. József (később: Fogoly)	7 015	labdarúgás	Újpest FC	15.	22.	15.	15.
16.	Püspöki Tibor (szül. Pischinger)	6 359	atlétika	MAC	17.	18.	12.	16.
17.	Sipos Mancsi	5 987	úszás	Nemzeti SC	20.	14.	19.	17.
18.	Raggambi István (szül. Fluck)	5 946	atlétika	BBTE	12.	16.	14.	18.
19.	Halassy Olivér (szül. Haltmayer)	5 928	úszás, vízilabdázás	Újpesti TE	33.	26.	16.	19.
20.	Kultsár István	5 637	atlétika	MAC	71.	21.	18.	20.
21.	Homonnai II. Márton (szül. Hlavacsek)	5 240	vízilabdázás, úszás	MTK	30.	40.	50.	21.
22.	Papp László	5 056	birkózás	MAC	66.	48.	21.	22.
23.	Rády József	5 009	vívás	MAC	54.	46.	20.	23.
24.	Szerb Elek (szül. Szerbák)	4 963	atlétika	MAC	54.	44.	25.	24.
25.	Hajdu Sándor	4 910	atlétika	Ferencvárosi TC	17.	19.	33.	25.
26.	Bukovi Márton	4 817	labdarúgás	Ferencvárosi FC	46.	25.	34.	26.
27.	Király Pál	4 805	atlétika	Erzsébetvárosi SC	13.	12.	22.	27.
28.	Braun József (később: Barna)	4 728	labdarúgás	Hungária FC	14.	35.	51.	28.
29.	Toldy Sándor (szül. Nagy)	4 670	atlétika	Ferencvárosi TC	50.	40.	39.	29.
30.	Durand Zsuzsi	4 665	vívás	MNVC	68.	42.	27.	30.
31.	Berti László	4 528	vívás	MAC	32.	29.	40.	31.
32.	Bartha Károly	4 431	úszás	Nemzeti SC	20.	24.	47.	32.
33.	Beneda István	4 425	labdarúgás	Újpest FC	108.	113.	87.	33.
34.	Péteriné Várady Ily	4 410	tenisz	MAC	38.	32.	23.	34.
35.	Hungler II. János	4 323	labdarúgás	Ferencvárosi FC	71.	61.	61.	35.
36.	Velvart Nándor	4 266	kerékpározás	MTK	–	63.	78.	36.
37.	Marvalits Kálmán	4 229	atlétika	BTC	26.	27.	31.	37.
38.	Stieber Lotti	4 221	műkorcsolyázás, úszás	BKE MAC	71.	49.	26.	38.
39.	Opata Zoltán (később: Ormos)	4 198	labdarúgás	Hungária FC	34.	47.	76.	39.

Helyezés	Név	Sza-vazat	Sportág	Egyesület	Helyezés			
					I. 24.	I. 31.	II. 7.	II. 27.
40.	Delmár Walter	4 192	autó-motorsport	KMAC	26.	31.	28.	40.
41.	Grosz István	4 161	atlétika	MTK	25.	23.	41.	41.
42.	Obitz Gábor (később: Óbecsei, Ormai)	4 157	labdarúgás	Ferencvárosi FC	71.	83.	79.	42.
43.	Belloni Gyula	4 141	atlétika, sízés, gyepplabdázás	MAC	54.	59.	30.	43.
44.	Wenk János	4 067	vízilabdázás úszás	Ferencvárosi TC	60.	51.	73.	44.
45.	Paitz János (később: Paizs)	4 048	atlétika	BEAC	51.	30.	32.	45.
46.	Weinhardt Ferenc (később: Vermes)	4 045	labdarúgás	Sabaria LSz	26.	37.	65.	46.
47.	Petschauer Attila	4 044	vívás	Nemzeti VC	44.	75.	95.	47.
48.	Bedő Pál (szül. Brhlik)	3 909	atlétika	BEAC	48.	38.	36.	48.
49.	Györgyei Ferenc (szül. Gyorgyef)	3 905	birkózás	Újpesti TE	69.	162.	46.	49.
50.	Molnár György	3 901	labdarúgás	Hungária FC	29.	39.	55.	50.
51.	Bouska I. Rezső	3 897	kerékpározás	Jóbarát KK	–	149.	136.	51.
52.	Jeny Rudolf (később: Jeney)	3 881	labdarúgás	Hungária FC	39.	65.	106.	52.
53.	Eötvös Zoltán	3 874	gyorskocso-lyázás, evezés	BKE Hungária EE	42.	80.	94.	53.
54.	Keserü II. Alajos	3 859	vízilabdázás, úszás	Ferencvárosi TC	48.	33.	48.	54.
55.	Jacobi Roland dr. (később: Beszterczey-Jacobi)	3 842	asztalitenisz, tenisz	BBTE	11.	17.	35.	55.
56.	Borsányi Ferenc	3 826	labdarúgás	Újpest FC	43.	71.	99.	56.
57.	Blum Zoltán (később: Virág)	3 819	labdarúgás	Ferencvárosi FC	44.	43.	42.	57.
58.	Karlovits János	3 798	atlétika	MAC	23.	45.	29.	58.
59.	László Endre	3 786	atlétika	BEAC	–	114.	70.	59.
60.	Egri Kálmán (szül. Engelthaller)	3 749	atlétika	MAC	71.	56.	37.	60.
61.	Bitskey II. Aladár	3 696	úszás	LASE	71.	106.	118.	61.
62.	Nádlér Henrik	3 680	labdarúgás	Hungária FC	71.	109.	107.	62.
63.	Gombos Sándor dr.	3 673	vívás	Tisza István VC	20.	34.	38.	63.
64.	Rebró Béla	3 571	labdarúgás	Hungária FC	47.	60.	89.	64.
65.	Balogh Lajos, vitéz	3 541	atlétika	MAFC	71.	98.	101.	65.
66.	Badó Rajmund (szül. Badovetz)	3 509	birkózás	Ferencvárosi TC	67.	79.	88.	66.
67.	Garay János	3 499	vívás	Tisza István VC	71.	114.	122.	67.
68.	Holzbauer József	3 498	labdarúgás	Sabaria LSz	34.	57.	90.	68.
69.	Kléber Gábor (később: Kompóti)	3 496	labdarúgás	Hungária FC	71.	104.	139.	69.
70.	Szendey Béla, ifj.	3 490	evezés	Neptun BEE	54.	87.	125.	70.
71.	Csejtey Lajos dr.	3 486	atlétika	BEAC	69.	62.	54.	71.
72.	Sághy Tibor	3 483	labdarúgás	Sabaria LSz	124.	64.	49.	72.
73.	Furmann Károly	3 473	labdarúgás	Ferencvárosi FC	62.	54.	61.	73.
74.	Eördögh László	3 456	atlétika	BEAC	62.	52.	43.	74.
75.	Rózsahegy Gúsztván (szül. Rosenberg)	3 450	atlétika	MAC	71.	89.	112.	75.
76.	Pesovnik László (később: Megay)	3 448	labdarúgás	Sabaria LSz	71.	100.	57.	76.
77.	Mészáros István	3 442	labdarúgás	Sabaria LSz	124.	167.	187.	77.
78.	Blau II. Gyula	3 418	labdarúgás	Erzsébetfalvai TC	71.	141.	213.	78.
79.	Hirzer Ferenc (később: Híres)	3 375	labdarúgás	Juventus FC	71.	84.	75.	79.
80.	Vida László	3 369	kerékpározás	BSE	61.	100.	85.	80.
81.	Dudás Gyula	3 362	labdarúgás	Kispest FC	71.	217.	158.	81.
82.	Solti Mihály	3 360	labdarúgás	Bástya FC	131.	212.	272.	82.
83.	Senkey I. Imre	3 351	labdarúgás	Hungária FC	71.	128.	149.	83.

Helyezés	Név	Sza- vazat	Sportág	Egyesület	Helyezés			
					I. 24.	I. 31.	II. 7.	II. 27.
84.	Weber Lajos	3 342	labdarúgás	Bástya FC	34.	58.	100.	84.
85.	Huber Rezső (később: Huba)	3 332	labdarúgás	Ferencvárosi FC	118.	28.	45.	85.
86.	Kaszala Károly, vitéz	3 331	autó-motorsport, sportrepülés	MSE	97.	97.	115.	86.
87.	Szentmiklóssy Béla	3 325	labdarúgás	Vasas FC	184.	205.	237.	87.
88.	Keresztes Lajos	3 319	birkózás	MAC	53.	66.	52.	88.
89.	Halasy Gyula dr.	3 308	sportlövészet	OMGE	157.	141.	133.	89.
90.	Pluhár István (átmenetileg: Pápai)	3 298	labdarúgás	BEAC	184.	112.	69.	90.
91.	Feledy Pál dr.	3 285	autó-motorsport	KMAC	157.	126.	152.	91.
92.	Plattkó Ferenc	3 284	labdarúgás	FC Barcelona	118.	53.	84.	92.
93.	Kertész István	3 283	labdarúgás	BEAC	131.	50.	44.	93.
94.	Csiszár I. Ferenc	3 280	ökölvívás	BTK	71.	132.	121.	94.
95.	Kelecsényi I. Ferenc	3 279	labdarúgás	Újpest FC	–	511.	126.	95.
96.	Péter Szabó Gábor	3 276	labdarúgás	Újpest FC	210.	244.	56.	96.
97.	Mednyánszky Mária	3 271	asztalitenisz	MTK	39.	36.	53.	97.
98.	Kurunczy Lajos	3 268	atlétika	MTK	52.	80.	95.	98.
99.	Homonnai I. Lajos (szül. Hlavacsek)	3 263	vízilabdázás	MTK	–	207.	86.	99.
100.	Lutz II. Lajos	3 260	labdarúgás	Újpest FC	–	556.	102.	100.
101-102.	Terstyánszky Ödön	3 258	vívás	MAC	71.	92.	76.	101.
101-102.	Steczovits László	3 258	labdarúgás	Ferencvárosi FC	97.	66.	83.	101.
103.	Klinger József	3 256	birkózás	Újpesti TE	–	477.	105.	103.
104.	Orbán Ferenc	3 247	atlétika	Szegedi AK	62.	76.	116.	104.
105.	Tóth István	3 188	labdarúgás	Ferencvárosi TC	97.	68.	80.	105.
106.	Kellner Károly (később: Kárpáti)	3 179	birkózás	Újpesti TE	–	289.	112.	106.
107.	Erhardt Jenő	3 160	labdarúgás	Sabaria LSz	124.	99.	60.	107.
108.	Orgoványi Mihály	3 149	birkózás	Újpesti TE	–	597.	111.	108.
109.	Keserü I. Ferenc	3 118	vízilabdázás, úszás	III. ker. TVE	71.	86.	135.	109.
110.	Szaffka Zoltán	3 092	labdarúgás	Újpest FC	–	216.	74.	110.
111.	Fröhlich Sándor	2 947	labdarúgás	Bak FC	139.	173.	216.	111.
112.	Lutz III. József	2 877	labdarúgás	Újpest FC	–	556.	104.	112.
113.	Mechlovits Zoltán (szül. Mechlovits Armin)	2 841	asztalitenisz	MTK	34.	55.	111.	113.
114.	Fehér II. István	2 829	úszás	JÖSSZE	139.	164.	172.	114.
115.	Péter Rezső	2 827	labdarúgás	Újpest FC	–	359.	102.	115.
116.	Jakubek Pál (Jakube Pál) (később: Jávör)	2 793	labdarúgás	Újpest FC	–	347.	123.	116.
117.	Takács I. Géza	2 780	labdarúgás	Ferencvárosi FC	118.	128.	150.	117.
118.	Nagy Sándor	2 753	atlétika	BEAC	–	72.	64.	118.
119.	Tritz Lőrinc	2 752	labdarúgás	Hungária FC	–	157.	191.	119.
120.	Démay József	2 739	labdarúgás	Újpesti TE	–	–	82.	120.
121.	Jellinek Tivadar (Jelinek Tivadar)	2 722	labdarúgás	Vasas FC	–	263.	268.	121.
122.	Hegedüs István	2 721	úszás	BEAC	–	108.	71.	122.
123.	Leichtag József	2 700	atlétika	MTK	–	392.	123.	123.
124.	Fábián József	2 699	labdarúgás	BEAC	131.	73.	59.	124.
125.	Bácsalmási Antal	2 692	atlétika	BEAC	–	74.	68.	125.
126.	Ripszám Henrik, id.	2 632	atlétika	MTE	–	273.	269.	126.
127.	Remetz Lajos	2 631	atlétika	BEAC	131.	107.	71.	127.
128.	Matura Mihály	2 621	birkózás	MTE	–	139.	92.	128.

Helyezés	Név	Szavazat	Sportág	Egyesület	Helyezés			
					I. 24.	I. 31.	II. 7.	II. 27.
129.	Rázsó Izidor (Rázsó Mór) (szül. Rothenstein)	2 617	labdarúgás	Ferencvárosi FC	71.	68.	109.	129.
130.	Szomjas László	2 571	sportlövészet	OMGE	–	93.	66.	130.
131.	Papp Lajos László	2 570	labdarúgás	Erzsébetfalvai TC	–	280.	380.	131.
132.	Wachsmann György	2 569	labdarúgás	Újpesti TE	–	319.	108.	132.
133.	Fazekas Tibor (szül. Friedmann)	2 564	vízilabdázás, úszás	Ferencvárosi TC	71.	82.	117.	133.
134.	Késmárki Kornél (szül. Kellner)	2 563	atlétika	BBTE	54.	70.	81.	134.
135.	Wilhelm II. Gyula	2 561	labdarúgás	Újpest FC	–	371.	130.	135.
136.	Solymossy János	2 547	labdarúgás	Harghita	–	77.	57.	136.
137.	Szomjas Gusztáv, ifj.	2 499	sportlövészet	OMGE	149.	94.	67.	137.
138.	Reisner Ferenc	2 496	labdarúgás	Újpest FC Bak FC	–	304.	120.	138.
139.	Dénes Emil	2 490	atlétika	MAFC	–	118.	148.	139.
140.	Szulik József	2 489	labdarúgás	Újpest FC	–	392.	137.	140.
141.	Kotraschek Rezső dr.	2 469	labdarúgás	BEAC	–	135.	97.	141.
142.	Piros István	2 450	atlétika	MOVE Ceglédi SE	–	144.	98.	142.
143.	Mándi Gyula (szül. Mandl)	2 445	labdarúgás	Hungária FC	109.	122.	181.	143.
144.	Wilhelm I. János (később: Vig)	2 432	labdarúgás	Újpest FC	–	497.	132.	144.
145.	Reinhardt József	2 412	labdarúgás	BEAC	139.	145.	92.	145.
146.	Kann Béla	2 389	labdarúgás	?	–	511.	128.	146.
147.	Békessy Magda	2 373	sízés, evezés	MAC	–	154.	91.	147.
148.	Senger Endre	2 360	labdarúgás	Újpesti MTE	–	721.	151.	148.
149.	Boór Ferenc	2 345	labdarúgás	BEAC	–	95.	61.	149.
150.	Nyiry Ferenc	2 281	atlétika	MOVE Ceglédi SE	–	141.	110.	150.
151.	Stoffián János (később: Sólyom)	2 196	labdarúgás	Hungária FC	97.	95.	134.	151.
152.	Vértesy József (szül. Vrábel)	2 128	vízilabdázás, úszás	Ferencvárosi TC	97.	121.	160.	152.
153.	Hahn Károly	2 087	atlétika	MIK	–	263.	217.	153.
154.	Szóke Kató	2 015	úszás	MÚE	255.	120.	119.	154.
155.	Dán Vilmos	1 964	labdarúgás	Ferencvárosi FC	131.	133.	162.	155.
156.	Pécsi Dani dr.	1 938	asztalitenisz	MTK	39.	91.	140.	156.
157.	Jeszmás József	1 848	labdarúgás	Újpest FC	71.	124.	154.	157.
158.	Jung Béla	1 818	úszás	MIK	–	–	175.	158.
159.	Eperjessy Béla	1 779	úszás	MAFC	–	189.	223.	159.
160.	Acht János (később: Aknai)	1 762	labdarúgás	Bástya FC	–	317.	339.	160.
161.	Molnár Ella	1 708	úszás	Bajai SE	–	283.	296.	161.
162.	Rémay III. János	1 629	labdarúgás	Nemzeti FC	109.	169.	201.	162.
163.	Gerő Mór	1 595	atlétika	KAE	62.	111.	142.	163.
164.	Sándor József	1 556	labdarúgás	Ferencvárosi FC	–	159.	183.	164.
165.	Mészáros Ervin	1 510	vívás	MAC	–	233.	169.	165.
166.	Szántó József	1 508	úszás	BEAC	–	88.	138.	166.
167.	Farkas Ferenc	1 496	atlétika	MTK	–	240.	166.	167.
168.	Papp György	1 483	atlétika	Ferencvárosi TC	–	249.	312.	168.
169.	Farkas Mátyás	1 404	atlétika, gyeplabdázás, jégkorongozás	MAC BKE	–	319.	292.	169.
170.	Nagy Károly	1 403	műugrás, úszás	Ferencvárosi TC	149.	240.	300.	170.

Helyezés	Név	Szavazat	Sportág	Egyesület	Helyezés			
					I. 24.	I. 31.	II. 7.	II. 27.
171.	Simon	1 396	kerékpározás	?	–	–	–	171.
172.	Neuhaus János	1 395	labdarúgás	III. ker. TVAC	–	304.	265.	172.
173.	Páhok István	1 381	úszás	MTK	97.	85.	131.	173.
174.	Szobolevszky Sándor	1 368	ökölvívás	Terézvárosi TC	–	257.	374.	174.
175.	Várad Mihály dr. (szül. Weisshaus)	1 305	atlétika	MTK	–	294.	281.	175.
176.	Schlenker Antal	1 289	úszás, vízilabdázás	Nemzeti SC	–	–	727.	176.
177.	Forbáth Sándor (szül. Friedmann)	1 283	atlétika	Ferencvárosi TC	54.	102.	143.	177.
178.	Horváth László	1 251	labdarúgás	III. ker. TVAC	–	371.	265.	178.
179.	Hollósi Frigyes (szül. Jung)	1 216	úszás	Nemzeti SC	–	195.	145.	179.
180.	Glancz Sándor	1 202	asztalitenisz	Nemzeti SC	97.	77.	127.	180.
181.	Wanié II. Rezső (szül. Wannie)	1 186	úszás	Szegedi ÚE	109.	191.	221.	181.
182.	Oláh György	1 179	labdarúgás	Budai „33” FC	124.	174.	231.	182.
183.	Mazák Kálmán	1 146	kerékpározás	MTK	–	289.	331.	183.
184.	Nagy Lajos	1 126	birkózás	MAC	–	–	145.	184.
185.	Szalai József dr.	1 118	torna, műugrás	VAC	–	263.	186.	185.
186.	Nicora László	1 105	úszás	BBTE	–	617.	315.	186.
187.	Oberhoffer Ernő	1 063	labdarúgás	Hungária FC	–	617.	727.	187.
188.	Gallowich Tibor	1 061	labdarúgás	Nemzeti FC	71.	105.	144.	188.
189.	Csekey Gyula	1 025	atlétika, sízés	BBTE	–	169.	200.	189.
190.	Turnovszky Endre	1 022	úszás	MAC	145.	232.	290.	190.
191.	Zsengellér József	1 019	atlétika	MOVE Ceglédi SE	–	309.	380.	191.
192.	Tóth Péter dr.	1 007	vívás	MAC	–	294.	180.	192.
193.	Gáborffy Antal	1 005	úszás	Nemzeti SC	71.	119.	141.	193.
194.	Urbach László	1 003	autó-motorsport	KMAC	–	130.	165.	194.
195.	Kropacsek Ferenc	1 002	labdarúgás	Hungária FC	–	168.	174.	195.
196-197.	Ghillány Antal	1 000	atlétika	MAC	–	125.	157.	196.
196-197.	Krutzler József	1 000	labdarúgás	Sabaria LSz	–	269.	308.	196.

Megjegyzések:

- **36. sor:** Velvart Nándor nyilvánvaló tévedésből maradt le a február 7-én közölt listáról. Nagyon óvatos beccsel – előző napi szavazatszámát (871) „megismételve” – a 78. helyre soroltuk.
- **78. sor:** Blau II. Gyula nyilvánvaló tévedésből maradt le a február 7-én közölt listáról. Nagyon óvatos beccsel – egy héttel korábbi szavazatszámát (128) „megismételve” – a 213–215. helyre soroltuk.
- **96. sor:** Péter Szabó Gábor nyilvánvaló tévedésből maradt le a február 7-én közölt listáról. Nagyon óvatos beccsel – előző napi szavazatszámát (984) „megismételve” – az 56. helyre soroltuk.
- **105. sor:** Tóth „Potya” István 1926-ig az FTC játékos volt, az 1926/27. évi bajnokságban már edzőként nyert bajnoki címet a Ferencvárosi FC profi csapatával.
- **110. sor:** Szaffka Zoltán nyilvánvaló tévedésből maradt le a február 7-én közölt listáról. Nagyon óvatos beccsel – előző napi szavazatszámát (879) „megismételve” – a 74. helyre soroltuk.
- **138. sor:** Reisner Ferenc a téli szünetben igazolt az Újpest FC-től a Bak FC-hez, s először 1927. január 30-án, a szavazás idején lépett pályára új csapatában.
- **143. sor:** Mándi Gyula nyilvánvaló tévedésből maradt le a február 7-én közölt listáról. Nagyon óvatos beccsel – egy héttel korábbi szavazatszámát (186) „megismételve” – a 181. helyre soroltuk.
- **146. sor:** Ismeretlen személy, neve a különböző listákon hol Kann Béla, hol Kann, illetve egy alkalommal Kann T. alakban fordul elő. Ilyen nevű labdarúgót nem találtunk a mérkőzésekről szóló tudósításokban. Elképzelhető, hogy Kann Ferencről a MAFC egykori *all round* sportolójáról van szó, aki az első világháború előtt mint atléta, birkózó, labdarúgó, ökölvívó és vízilabdázó is kitűnt.
- **171. sor:** Ismeretlen személy, neve valószínűleg elírás. Ilyen nevű kerékpárversenyzőt sem a bajnokok listáján, sem az 1926/27-es versenytudósításokban, sem a korábbi összesítő listákon nem találtunk.
- **188. sor:** Gallowich Tibor nyilvánvaló tévedésből maradt le a február 7-én közölt listáról. Nagyon óvatos beccsel – három nappal korábbi szavazatszámát (408) „megismételve” – a 144. helyre soroltuk.

4. táblázat: A 100 legnépszerűbb sportoló személyi adatai és sportpályafutása⁶⁵

	Név	Sportág	Egyesület	Sportsikerek	Népszerűséget megalapozó egyéb tényezők
1.	Bárány István * Eger, 1907 † Bp., 1995 • joghallgató	úszás	MOVE Egri SE	olimpia: [2., 3., 4.] Európa-bajnok: 1× [4×] magyar bajnok: 7× [27×]	fiatalság tehetség (újdonsült Európa-bajnok, Weissmüller nagy ellenfele)
2.	Orth György * Bp., 1901 † Porto, 1962 • sportüzlet-tulajdonos	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 8× válogatott: 28× [30×]	játékintelligencia elegancia sokoldalúság (minden poszton bevethető)
3.	Fogl II. Károly (később: Fogoly) * Újpest, 1895 † Bp., 1969 • tímicaester	labdarúgás	Újpest FC	magyar bajnok: [2×] válogatott: 42× [50×]	fizikai erő rettenthetetlenség a „Fogl-gát” egyik pillére
4.	Schlosser Imre * Bp., 1889 † Bp., 1959 • magántisztviselő	labdarúgás	Ferencvárosi FC	magyar bajnok: 12× [13×] válogatott: 67× [68×]	hatékonyaság
5.	Barsi László (szül. Tomasek) * Léva, 1904 † Bp., 1975 • postai tisztviselő	középtáv-futás	BBTE	magyar bajnok: 4× [25×]	tehetség (az 1924. évi párizsi olimpia nagy reménysége) ígéretes jövő
6.	Kohut Vilmos (szül. Kohaut) * Pestszentlőrinc, 1906 † Bp., 1986 • foglalkozása ismeretlen	labdarúgás	Ferencvárosi FC	magyar bajnok: 1× [4×] válogatott: 9× [25×]	lelkesedés
7.	Somfai Elemér (szül. Stromfeld) * Bp., 1898 † Bp., 1979 • katonatiszt	gátfutás távolugrás hármassugrás öttusa	MAC	olimpia: 2. (atlétika), [7.] (öttusa) magyar bajnok: 14× [21×] (atlétika) az első jelentős hazai öttusa- verseny győztese	vasakarát (háborús sebesült, 22 évesen kezd atletizálni) az öttusázás egyik úttörője
8.	Zsák Károly * Bp., 1895 † Bp., 1944 • tisztviselő (Fővárosi Gázművek)	labdarúgás	Budai „33” FC	válogatott: 30×	üstököszerű karrier (17 évesen válogatott) sportszerűség klubhűség (válogatottként a 2. osztályba is követi csapatát)
9.	Darányi József (szül. Darany) * Devecser, 1905 † Veresegyháza, 1990 • állatorvostan-hallgató	súlylökés diszkoszvetés	MAC	olimpia: [7., 8.] Európa-bajnokság: 6. magyar bajnok: 1× [12×] főiskolai világbajnok: [1×]	fiatalság tehetség
10.	Varga Béla dr. * Kiskunfélegyháza, 1889 † Bp., 1969 • sebész	birkózás	MAC	olimpia: 3., 6. magyar bajnok: 7×	erő ügyesség vakmerőség

⁶⁵ Az ötödik oszlopban a sportsikerek között a versenyzők legrangosabb nemzetközi és hazai viadalokon elért legjobb eredményeit, illetve válogatottságuk számát tüntettük fel. (Ha tehát a sportoló valamelyik kategóriában bajnoki címet szerzett, akkor egyéb helyezéseit már nem soroltuk fel.) Az adatok a teljes pályafutásra vonatkoznak. Először a sportolók 1926 végéig – tehát a szavazást megelőzően – elért eredményeit tüntettük fel, szögletes zárójelben pedig a teljes versenyzői karrierjük során elért sikereiket.

	Név	Sportág	Egyesület	Sportsikerek	Népszerűséget megalapozó egyéb tényezők
11.	Kehrling Béla * Szepesszombat, 1891 † Bp., 1937 • sportüzlet-tulajdonos	tenisz asztalitenisz	MAC	világbajnok: 1× (asztalitenisz) magyar bajnok: 21× [44×] (tenisz) válogatott: 4× (labdarúgás) több mint 100 nemzetközi diadal	elegancia sokoldalúság (jéglabdázó, jégkorongozó, tornász és „a valaha volt legjobb jobbátvéd”)
12.	Takács II. József * Bp., 1904 † Bp., 1983 • műszerész	labdarúgás	Vasas FC	magyar bajnok: [3×] válogatott: 14× [32×]	klubhűség gólerősség tehetség (19 éves kora óta válogatott)
13.	Pataki Mihály * Bp., 1893 † Bp., 1977 • nyomdatulajdonos	labdarúgás	Ferencvárosi FC	magyar bajnok: 4× [5×] válogatott: 23× [24×]	tehetség gólerősség („a magyar Woodward”) hazaszökik a hadifogságból
14.	Szepes Béla (szül. Strauch) * Igló, 1903 † Bp., 1986 • újságíró, karikaturista	gerelyhajítás súlygrás	MAC	olimpia: [2.] atlétika magyar bajnok: 2× [7×] (atlétika), 1× [5×] (súlygrás)	sokoldalúság kedvelt újságíró és rajzoló (a <i>Nemzeti Sport</i> rendszeres szerzője)
15.	Fogl III. József (később: Fogoly) * Újpest, 1897 † Bp., 1971 • tímármester	labdarúgás	Újpest FC	magyar bajnok: [2×] válogatott: 22× [37×]	fizikai erő, technika rettenthetlenség a „Fogl-gát” másik pillére
16.	Püspöki Tibor (szül. Pischinger) * Bp., 1900 † Bp., 1978 • mérnökhallgató	gátfutás távolgrás	MAC	magyar bajnok: 4× [6×]	sokszoros csúcstartó
17.	Sipos Mancsi * Bp., 1908 † Bp., ? • ismeretlen	úszás	Nemzeti SC	Európa-bajnokság: [3.] magyar bajnok: 3× [10×]	üstököszerű karrier (16 évesen bajnokságot nyer) sokoldalúság (evez, tornász, lovagol, vív) szexepil
18.	Raggambi István (szül. Fluck) * Kiskunfélegyháza, 1905 † Bp., 1961 • postai tisztviselő, joghallgató	rövidtáv- futás távolgrás	BBTE	magyar bajnok: 2× [11×] főiskolai világbajnokság: [3., 3.]	sokszoros csúcstartó
19.	Halassy Olivér (szül. Haltmayer) * Újpest, 1909 † Bp., 1946 • középiskolai diák	úszás vízilabdázás	Újpesti TE	olimpiai bajnok: [2×] (vízilabdázás) Európa-bajnok: [3×] (vízilabdázás), [1×] (úszás) magyar bajnok: 1× [36×] (úszás), [10×] (vízilabdázás)	üstököszerű karrier vasakarát (gyermekkorában balesetben elveszíti bal lábfejét, mégis újdonsült Európa-bajnoki 4.)
20.	Kultsár István * Sepsiszentgyörgy, 1900 † Sepsiszentgyörgy, 1943 • sportújságíró	hosszútáv- futás	MAC	magyar bajnok: 8× [17×]	a <i>Nemzeti Sport</i> újságírója
21.	Homonnai II. Márton (szül. Hlavacsek) * Bp., 1906 † Rio de Janeiro, 1969 • rendőr	vízilabdázás úszás	MTK	olimpiai bajnok: [2×] (vízilabdázás) Európa-bajnok: 1× [4×] (vízilabdázás) magyar bajnok: 2× (vízilabdázás), [1×] (úszás)	keményesség („vízi bika”) tehetség (újdonsült Európa-bajnok)
22.	Papp László * Szentes, 1905 † Bp., 1989 • joghallgató	birkózás	MAC	olimpia: [2.] Európa-bajnok: [2×] magyar bajnok: [9×] (birkózás), [1×] (súlyemelés)	kitűnő versenyzői érények sokszor a bírók „áldozata” (az 1926. évi rigai Eb-n az egész magyar csapat visszalép)

	Név	Sportág	Egyesület	Sportsikerek	Népszerűséget megalapozó egyéb tényezők
23.	Rády József * Szekszárd, 1884 † Balatonkenese, 1957 • katonatiszt	vívás	MAC	olimpiai bajnok: [1×] Európa-bajnok: [1×] magyar bajnok: 7× [12×]	rendkívüli fizikum küzdőképesség sokoldalú vívótehetség (kard, tőr, párbajtőr)
24.	Szerb Elek (szül. Szerbák) * Bp., 1904 † Bp., 1990 • közgazdászhallgató	középtáv- futás hosszútáv- futás	MAC	magyar bajnok: 7× [28×]	tehetség elhivatottság (később elsőként doktorál testnevelés-tudományból)
25.	Hajdu Sándor * Jászalsószentgyörgy, 1904 † ismeretlen • orvostanhallgató	rövidtáv- futás	Ferencvá- rosi TC	magyar bajnok: 1×	hatalmas fizikum őstehetség
26.	Bukovi Márton * Bp., 1904 † Bp., 1985 • foglalkozása ismeretlen	labdarúgás	Ferencvá- rosi FC	magyar bajnok: 1× [4×] válogatott: 1× [11×]	játékintelligencia szeretreméltóság sportszerűség
27.	Király Pál * Albertirsa, 1897 † ismeretlen • vendéglős	hosszútáv- futás	Erzsébet- városi SC	magyar bajnok: 5× [6×]	sokszoros csúcstartó
28.	Braun József (később: Barna) * Bp., 1901 † Korotec, 1943 • b-listás banktisztviselő	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 8× válogatott: 27×	tehetség (17 évesen válogatott, de sérülései miatt visszavonul)
29.	Toldy Sándor (szül. Nagy) * Pápa, 1893 † ? , 1955 • református lelkész	diszkosz- vetés súlylökés gerelyhajítás	Ferencvá- rosi TC	magyar bajnok: 3×	őstehetség (20 évesen diszkoszvető- rekorder)
30.	Durand Zsuzsi * Bp., 1909 † ismeretlen • foglalkozása ismeretlen	vívás	MNVC	több hazai törverseny győztese	precíz technika sokoldalúság (teniszekiz, siel) kislányos báj
31.	Berti László * Nyíregyháza, 1875 † Bp., 1952 • katonatiszt, vívómester	vívás	MAC	olimpiai bajnok: 1× Európa-bajnokság: 2. magyar bajnok: 1×	hosszú pályafutás precíz technika sokoldalú elméleti tudás (tőr, kard)
32.	Bartha Károly * Bp., 1907 † Boston, 1991 • foglalkozása ismeretlen	úszás	Nemzeti SC	olimpia: 3. Európa-bajnokság: 2. magyar bajnok: 9× [10×]	fiatalság elhivatottság (edzőként futballozik, fut, korcsolyázik is)
33.	Beneda István * Bp., 1904 † ismeretlen • magánalkalmazott (Egyesült Izzó)	labdarúgás	Újpest FC	válogatott: 1× [3×]	labdabiztonság (Schlosser fedezi fel, amikor az MTK-ban labdaszedő)
34.	Péteriné Várady Ily * Bp., 1894 † ismeretlen • foglalkozása ismeretlen	tenisz	MAC	magyar bajnok: 3×	Kehrling párospartnere sokoldalúság (úszik, korcsolyázik, sízik)
35.	Hungler II. János * Bp., 1900 † ? , 1970 • b-listás műszaki tisztviselő	labdarúgás	Ferencvá- rosi FC	magyar bajnok: 1× [4×] válogatott: 5× [8×]	lelkesedés

	Név	Sportág	Egyesület	Sportsikerek	Népszerűséget megalapozó egyéb tényezők
36.	Velvárt Nándor * Bp., 1897 † ismeretlen • kerékpárműszerész, üzlettulajdonos	kerékpározás	MTK	magyar bajnok: 1× [3×]	sokszoros csústartó sokoldalúság (országúti és pályaversenyző) 1922-ben nyitott kerékpárüzlete is népszerű
37.	Marvalits Kálmán * Nagykanizsa, 1901 † Siófok, 1982 • vámtisztviselő	diszkoszvetés	Budapesti TC	magyar bajnok: 1× [5×]	kitűnő dobóstílus
38.	Stieber Lotti * Wygoda, 1905 † ismeretlen • kémikushallgató	műkorcsolyázás úszás	MAC BKE	magyar bajnok: 3× [7×] (úszás), 1× [2×] (műkorcsolyázás) főiskolai világbajnok: [1×] (úszás), [2., 2.] (műkorcsolyázás)	sokoldalúság (gyeplabdázik, siel, tornázik, vív; később a TF oktatója, sportszakíró)
39.	Opata Zoltán (később: Ormos) * Bp., 1900 † Bp., 1982 • kalapszalon-tulajdonos	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 5× [6×] válogatott: 13× [17×]	lelkesedés jó kedély
40.	Delmár Walter * New York, 1893 † Bern, 1949 • mérnök, cégtulajdonos	autó-motor-sport	KMAC	számos hazai és külföldi autó- és motorverseny győztese	tehetség (15 évesen tett sofőrvizsgát) sokoldalúság (kitűnő szíó)
41.	Grosz István * Bp., 1895 † ?, 1944/1945? • magántisztviselő (Egyesült Izzó)	középtáv-futás hosszútáv-futás	MTK	magyar bajnok: 18×	–
42.	Obitz Gábor (később: Óbecsei, Ormai) * Bp., 1899 † ?, 1953 • foglalkozása ismeretlen	labdarúgás	Ferencvárosi FC	magyar bajnok: [2×] válogatott: 7× [15×]	kitűnő technika hidegvér
43.	Belloni Gyula * Sashalom, 1904 † Bp., 1977 • köztisztviselő	hosszútáv-futás sífutás gyeplabdázás	MAC	magyar bajnok: 9× [23×] (atlétika), [10×] (sízés), [2×] (gyeplabdázás)	küzdőképesség taktikai érzék sokoldalúság
44.	Wenk János * Csaca, 1894 † Bp., 1962 • banktisztviselő	vízilabdázás úszás	Ferencvárosi TC	olimpia: 5. Európa-bajnok: 1× [2×] magyar bajnok: 11× [12×] (vízilabdázás), 7× (úszás)	gőlerősség túlradó életkedv közkedveltség („a Jancsi”)
45.	Paitz János (később: Paizs) * Bp., 1907 † Bp., 1978 • egyetemi hallgató	rövidtáv-futás távolugrás	BEAC	magyar bajnok: [7×] főiskolai világbajnok: [3×]	tehetség (a szavazás napjaiban nagy sikereket arat Berlinben) potenciális dekatlonbajnok
46.	Weinhardt Ferenc (később: Vermes) * Szombathely, 1903 † Szombathely, 1980 • motorszerelő	labdarúgás	Sabaria LSz	válogatott: 4× [9×]	bátorság erőteljesség férfiszipesség
47.	Petschauer Attila * Bp., 1904 † Davidovka, 1943 • banktisztviselő	vívás	Nemzeti VC	olimpiai bajnok: [2×] Európa-bajnok: [2×]	kitűnő fizikum gyorsaság pompás vívőtechnika „a világ legjobb lábtechnikája”
48.	Bedő Pál (szül. Brhlik) * Békéscsaba, 1895 † ismeretlen • mérnök, építési vállalkozó	súlylökés diszkoszvetés	BEAC	magyar bajnok: 5×	hosszú pályafutás higgadság közkedveltség („Pável”)

	Név	Sportág	Egyesület	Sportsikerek	Népszerűséget megalapozó egyéb tényezők
49.	Györgyei Ferenc (szül. Gyorgyef) * Újpest, 1899 † Dorog, 1970 • gépkocsivezető	birkózás	Újpesti TE	magyar bajnok: 1×	tehetség (sorozatos balszerencséi ellenére nagy jövő előtt áll)
50.	Molnár György * Bp., 1901 † ?, 1977 • magántisztviselő	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 6× [7×] válogatott: 25× [26×]	gólerősség cselezőkészség klubhűség
51.	Bouska I. Rezső * Bp., 1895 † ismeretlen • kórajzoló	kerékpározás	Jóbarát KK	–	sokoldalúság (országúti és pályaversenyző; önálló tréningrendszere van) klubhűség
52.	Jeny Rudolf (később: Jeney) * Bp., 1901 † ?, 1975 • b-listás banktisztviselő	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 2× válogatott: 19×	tehetség (18 éves kora óta válogatott)
53.	Eötvös Zoltán * Tokaj, 1891 † Bp., 1936 • banktisztviselő (Pénzügyminisztérium)	gyorskorcsolyázás evezés	BKE Hungária EE	magyar bajnok: 2× [4×] (gyorskorcsolyázás)	általános csúcstartó sokoldalúság (birkózik, súlyt emel, fut, úszik, vadászik)
54.	Keserü II. Alajos * Bp., 1905 † Bp., 1965 • magántisztviselő	vízilabdázás úszás	Ferencvárosi TC	olimpiai bajnok: [1×] (vízilabdázás) Európa-bajnok: 1× [4×] (vízilabdázás) magyar bajnok: 4× [7×] (vízilabdázás), 3× (úszás)	tehetség (újdonsült Európa-bajnok)
55.	Jacobi Roland dr. (később: Besztercey-Jacobi) * Besztercebánya, 1893 † Bp., 1951 • minisztériumi titkár (Belügyminisztérium)	asztalitenisz tenisz	BBTE	világbajnok: 3× [4×] (asztalitenisz) magyar bajnok: 6× (asztalitenisz), 1× (tenisz)	elegancia üstököszerű karrier (15 évesen országos bajnok) sokoldalúság
56.	Borsányi Ferenc * Bp., 1902 † ?, 1958 • hivatalnok	labdarúgás	Újpest FC	magyar bajnok: [4×] válogatott: 4× [23×]	elhivatottság (sokszor éjszaka dolgozik, hogy nappal edzeni tudjon)
57.	Blum Zoltán (később: Virág) * Pápa, 1892 † Bp., 1959 • kereskedő	labdarúgás	Ferencvárosi FC	olimpia: 5. magyar bajnok: 3× [4×] válogatott: 38×	klubhűség (13–36 éves kora között ferencvárosi játékos)
58.	Karlovits János * Szekszárd, 1899 † ismeretlen • banktisztviselő	rúdugrás magasugrás távolugrás	MAC	magyar bajnok: 2× [6×]	sokszoros csúcstartó
59.	László Endre * Tépe, 1905 † ismeretlen • joghallgató, segédmunkás	középtáv-futás	BEAC	–	tehetség sokoldalúság (futballozik, kerékpározik)
60.	Egri Kálmán (szül. Engelthaller) * Hódmezővásárhely, 1902 † Hódmezővásárhely, 1968 • minisztériumi tisztviselő (Népjóléti Minisztérium)	diszkoszvetés	MAC	–	sokoldalúság (futballozik, úszik, evez, korcsolyázik, bokszol, birkózik, fűlelabdázik) színdarabokban is fellép

	Név	Sportág	Egyesület	Sportsikerek	Népszerűséget megalapozó egyéb tényezők
61.	Bitskey II. Aladár Eger, 1905 † Eger, 1991 • katonatiszti akadémia hallgatója	úszás	LASE	Európa-bajnokság: 2., 2., 4. magyar bajnok: 1× [4×] főiskolai világbajnok: [3×]	híressé teszi az egri sportot
62.	Nádler Henrik * Bp., 1901 † ismeretlen • kereskedő	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 6× [7×] válogatott: 6×	apró termet bámulatos technika sorsa összeforr a futballal (az MLSz Rákóczi úti „székházában” született)
63.	Gombos Sándor dr. * Zombor, 1895 † Bp., 1968 • nőgyógyász	vívás	Tisza István VC	olimpiai bajnok: [1×] Európa-bajnok: 1× [4×] magyar bajnok: 1× [4×]	küzdőképesség látványos támadó vívás (1926-ban Budapesten nyer egyéni Európa-bajnoki címet)
64.	Rebró Béla * Bp., 1901 † ismeretlen • takarékpénztári tisztviselő	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 1× [2×] válogatott: 5× [6×]	küzdőképesség
65.	Balogh Lajos, vitéz * Bp., 1903 † Csákvár, 1986 • gépészmérnök-hallgató	magasugrás távolugrás	MAFC	magyar bajnok: [10×]	megnyerő modor sokoldalúság
66.	Badó Rajmund (szül. Badovetz) * Bp., 1902 † New York, 1986 • műszaki tisztviselő	birkózás	Ferencvárosi TC	olimpia: 3. [6.] Európa-bajnok: [1×] magyar bajnok: 1× [5×]	sokoldalúság (korábban atléta és motorversenyző)
67.	Garay János * Bp., 1889 † Mauthausen, 1945 • gyártulajdonos, kereskedő	vívás	Tisza István VC	olimpiai bajnok: [1×] Európa-bajnok: 1× [2×] magyar bajnok: 3× [5×]	sokoldalúság (törrel és karddal is kitűnő)
68.	Holzbauer József * Szombathely, 1901 † ismeretlen • elektrotechnikai műszerész	labdarúgás	Sabaria LSz	válogatott: 5× [6×]	tehetség (15 évesen játszik először bajnoki mérkőzést)
69.	Kléber Gábor (később: Kompóti) * Bp., 1901 † Bp., 1973 • b-listás banktisztviselő	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 1× [2×] válogatott: 13× [22×]	–
70.	Szendey Béla, ifj. * Bp., 1902 † Bp., 1966 • joghallgató	evezés	Neptun BEE	Európa-bajnok: [1×] magyar bajnok: 8× [19×]	sokoldalúság (kitűnő szízó)
71.	Csejtei Lajos dr. * Dömötöri, 1895 † ismeretlen • tisztiorvos	gerelyhajítás	BEAC	magyar bajnok: 5×	kitűnő testi adottságok közkelettség (az 1924. évi párizsi olimpián ő viszi az „Hongrie” táblát)
72.	Sághy Tibor * Vizsoka (Magasrév), 1899 † ismeretlen • tisztviselő	labdarúgás	Sabaria LSz	–	tehetség
73.	Furmann Károly * Bp., 1901 † Bp., 1984 • magántisztviselő (Gschwindt Szeszgyár)	labdarúgás	Ferencvárosi FC	magyar bajnok: 1× [3×] válogatott: 7× [11×]	klubhűség

	Név	Sportág	Egyesület	Sportsikerek	Népszerűséget megalapozó egyéb tényezők
74.	Eördögh László * Bp., 1900 † ismeretlen • középisk-i testnevelő tanár	súlylökés diszkoszvetés	BEAC	magyar bajnok: 1×	őstehetség kitűnő dobóstílus
75.	Rózsashegyi Gusztáv (szül. Rosenberg) * Bp., 1901 † Bp., 1975 • vállalatigazgató	rövidtáv- futás	MAC	olimpia: 4. magyar bajnok: 1× váltófutásban világrekorder	kitűnő stílus
76.	Pesovnik László (később: Megay) * Miskolc, 1901 † ismeretlen • joghallgató	labdarúgás	Sabaria LSz	válogatott: 3× [7×]	sokoldalúság (korábban atletizál, birkózik, korcsolyázik, futballozik)
77.	Mészáros István * Gyöngyöszőlős, 1899 † ismeretlen • cipész	labdarúgás	Sabaria LSz	válogatott: 2× [3×]	önfeláldozás (éveken át sérülten játsszik)
78.	Blau II. Gyula * Bp., 1899 † Bp., 1957 • városi tisztviselő ?	labdarúgás	Erzsébet- falvai TC	–	tréfamester („a futball »jassz«-nyelv- ének utolérhetetlen ismerője és kacagató utánzója”)
79.	Hírzer Ferenc (később: Híres) * Bp., 1902 † Trento, 1957 • műszerész	labdarúgás	Juventus FC	magyar bajnok: [1×] válogatott: 12× [32×]	gólerősség látványos játék (a Juventusban: „Gazella”)
80.	Vida László * Bp., 1906 † Zürich, 1986 • szerelő	kerékpáro- zás	BSE	világbajnokság: [4.] magyar bajnok: 1× [4×] <i>Tour de Hongrie</i> kétszeres győztese	jó versenyzői adottságok kitűnő taktikai érzék sokoldalúság (országúti és pályaversenyző)
81.	Dudás Gyula * Bp., 1902 † ismeretlen • cipész, üzlettulajdonos	labdarúgás	Kispest FC	magyar bajnok: [3×] válogatott: 4× [20×]	klubhűség kitűnő technika (beceneve félrevezető: „Durung”)
82.	Solti Mihály * Mezőhegyes, 1898 † ismeretlen • banktisztviselő	labdarúgás	Bástya FC	válogatott: 2×	klubhűség (12 éve játszik Szegeden)
83.	Senkey I. Imre * Perbál, 1898 † ismeretlen • banktisztviselő (Szegedi Ker-i és Iparbank)	labdarúgás	Hungária FC	magyar bajnok: 5× válogatott: 5× [6×]	–
84.	Weber Lajos * Bp., 1904 † ismeretlen • géplakatos	labdarúgás	Bástya FC	magyar bajnok: [1×] válogatott: 5× [6×]	küzdőképesség nagyszerű fejjáték kitűnő passzkészség
85.	Huber Rezső (később: Huba) * Graz, 1903 † ? , 1952 • foglalkozása ismeretlen	labdarúgás	Ferencvá- rosi FC	magyar bajnok: 1× [6×] válogatott: 1× [2×]	szorgalom tehetség
86.	Kaszala Károly, vitéz * Nyitra, 1894 † Kéttüköz (Poroszló), 1932 • autókereskedő	autó-motor- sport sportrepülés	MSE	számos autó- és motorverseny győztese országúton és pályán is távrepülésben 2-szeres világrekorder	világháborús ász-pilóta (72 légi harc, 14 győzelem) részlet vesz a nyugat- magyarországi harcokban
87.	Szentmiklóssy Béla * Bp., 1902 † ismeretlen • fogtechnikus	labdarúgás	Vasas FC	válogatott: 1×	kitűnő technika

	Név	Sportág	Egyesület	Sportsikerek	Népszerűséget megalapozó egyéb tényezők
88.	Keresztes Lajos * Parajd, 1900 † Bp., 1978 • hentesüzlet-tulajdonos	birkózás	MAC	olimpiai bajnok: [1×] Európa-bajnok: 1× magyar bajnok: 2× [4×]	kitűnő stílus súlycsoportjának legjobbjá (az 1924. évi párizsi olimpián a skandináv bírók „áldozata”)
89.	Halasy Gyula dr. * Bécs, 1892 † Bp., 1970 • takarékpénztári igazgató (Kisvárdá)	sportlövészet	OMGE	olimpiai bajnok: 1× világbajnok: [2×] Európa-bajnok: [2×] magyar bajnok: 1× [2×] többszörös világrekorder	sokoldalúság (lovagol, atletizál, bokszol, súlyt emel, vív, evez) a világháborúban számos kitüntetést kap
90.	Pluhár István (átmenetileg: Pápai) * Tóváros, 1893 † Bp., 1970 • sportújságíró	labdarúgás	BEAC	válogatott: 2×	a <i>Nemzeti Sport</i> újságírója
91.	Feledy Pál dr. * ismeretlen † ismeretlen • jogász, magántisztviselő (Vacuum Oil)	autó-motor-sport	KMAC	számos verseny győztese a KMAC első bajnoka 1926-ban	tökéletes technika
92.	Plattkó Ferenc * Bp., 1898 † Santiago de Chile, 1983 • magántisztviselő (Studebaker)	labdarúgás	FC Barcelona	magyar bajnok: 1× válogatott: 6×	látványos kapusjáték közönségkedvenc (a Barcelonában: „Párduc”)
93.	Kertész István * Bp., 1900 † ismeretlen • magántisztviselő (Magyar Mezőgazdák)	labdarúgás	BEAC	–	lelkes amatőr elhivatottság sokoldalúság (korcsolyázik, jégkorongozik)
94.	Császár Ferenc * Bp., 1905 † ismeretlen • gabonamunkás	ökölvívás	BTK	magyar bajnok: 2× [9×]	küzdőszellem csupaszív versenyzés közönségkedvenc („Cuki”)
95.	Kelecsényi I. Ferenc * Újpest, 1897 † ismeretlen • magántisztviselő	labdarúgás	Újpest FC	–	szeretreméltóság jó kedély („Istenadta őshumora, kiváló előadóképessége és nagyszerű hangja” teszi népszerűvé)
96.	Péter Szabó Gábor * Újpest, 1902 † ismeretlen • műszerész	labdarúgás	Újpest FC	magyar bajnok: [3×] válogatott: 1× [11×]	frissen feltűnt kedvenc
97.	Mednyánszky Mária * Bp., 1901 † Bp., 1978 • banktisztviselő (Magyar–Olasz Bank)	asztalitenisz	MTK	világbajnok: 2× [18×] magyar bajnok: [22×]	üstökösszerű karrier (első évben világbajnok lesz) sokoldalúság (úszik, evez, tornászik)
98.	Kurunczy Lajos * Bp., 1896 † Bp., 1983 • vasúti tisztviselő (MÁV Igazgatósága)	rövidtáv-futás	MTK	olimpia: 4. magyar bajnok: 9×	hosszú pályafutás
99.	Homonnai I. Lajos (szül. Hlavacsek) * Bp., 1904 † ?, 2007 • gépészmérnök-hallgató	vízilabdázás	MTK	olimpia: 5. magyar bajnok: 2×	tehetség (újdonsült Európa-bajnok) öccsével együtt játszik
100.	Lutz II. Lajos * Újpest, 1900 † ismeretlen • műszerész (Egyesült Izzó)	labdarúgás	Újpest FC	válogatott: [4×]	futballista familia tagja